

**Gida didaktikoa
Zine eta Giza Eskubideei buruzko eskolak**

NEWBOY eta DAY & NIGHT

Giden egileak: ZINHEZBA

Aurkibidea

1. Zinema eta giza eskubideak	4. or.
1.1 Zinhezba	
1.2 Giza eskubideak	
2. Zinema-gelak	9. or.
2.1. Sarrera	
2.2 Hezkuntza-asmoa	
2.3 Adinak	

3. Egoera nolakoa den jakitea	12. or.
3.1. Arrazakeria, xenofobia eta intolerantzia: estereotipoak eta aurreiritziak	
3.2 Nor da bakarrik dagoen adingabea	

 4. Irudietan murgilduz: filmearen balioespena	19. or.
4.1 Film laburrak ezaugarri bereziak ditu	
4.2 Marrazki bizidunak	
4.3 Fitxa teknikoak eta sinopsiak	
4.4 NEWBOY eta DAY & NIGHTen funtsezko une batzuk	
4.5 Zinema-hiztegia	

5. Zinema, Giza eskubideak eta Hezkuntza. Proposamen didaktikoak	26. or.
Metodologia	
Unitate didaktikoa	

6. Egizu zerbait	44. or.
7. Gehiago jakiteko	46. or.
8. Peters-en mapa	61. or.

Harremanetan jartzeko: Zinhezba
Programa Zuzendariak:
Helena González
Nieves Prieto

Tel.: 945 278 676
info@zinhezba.org

1. Zinema eta Giza Eskubideak

1.1 Hitzaurrea

Zinemari eta giza eskubideei buruzko gela hauetan parte hartuko duten haur eta gazte gehienek azkenaldian zinera joateko aukera izango zuten edo, gutxienez, beren film gogokoenen DVDren bat etxean ikusteko aukera izango zuten. Zineen karteldegiek proposamenen aukera eskaintzen digute generoei eta tematikei dagokienez, arrazoi komertzialengatik gehienak iparramerikarrek ekoitzirikoak badira ere, "entertainment industry" deituriko arloan nagusi baitira, hots, "entretanimenduaren industrian".

Irabazi-asmorik gabeko elkartea dugu Zinhezba; neska-mutilen artean ezaguna eta ohikoa da, eta ikus-entzunezko euskarri bihurtzeko ideiarekin sortu zen, zine-areto gehienek ahaztuta duten genero batera hurbiltzeko gune izateko: Giza Eskubideen Zinema, entretenitzeko errealitatez gain gogoeta egiteko errealitateak ere eskaintzen dizkiguna. Uste dugu ondo dagoela tarteka zinera dibertitzera eta ebaditzera joatea, baina beharrezkoa da, halaber, istorio eta problematikei aurrez aurre begiratzea, urrunekoak izanagatik ere gero eta gehiago hartzen baikaituzte eraginpean mundu globalizatu honetan. Ahalegin txiki bat eskaintzen dugu aldatzen ari den eta bertako kide garen mundu hori ulertu eta hobeto ezagutzeko.

Zinema arma boteretsua da horretarako: mugimenduan dagoen argia gure erretinatik sartzen da gure garunera, emozioa eraginez eta gure imajinarioan beste errealitate bat finkatuz. Ikus-entzunezko bitartekoek, ezaugarritzat dituzten hizkuntza motak tarteko, gaitasunak estimulatzeko, globalizatzeko, sintetizatzeko, harremanak ezartzeko eta informazioak prozesatzeko, eta ikasteko beste bide baten garapena dakar horrek. Ikasleak, gero eta neurri handiagoan gainera, sozializatu egiten dira ikus-entzunezkoen eta informatikaren arloko bitarteko eta teknologien bidez, sarritan indarkeriazko edukiak biltzen dituztenak. Kontzientzia kritikoa sortzea beharrezko erreminta gertatzen zaie jasan behar dituzten irudi negatiboen bonbardaketa etengabetik babesteko.

Hori horrela, giza eskubideetan oinarrituriko hezkuntza (GEH) bultzatzen dugu, hots, prozesu bat, horren bidez pertsonak beren eskubideei buruz eta besteen eskubideei buruz ikas dezaten, ikaskuntza interaktibo eta parte-hartzaile baten esparruan. Giza Eskubideetan oinarrituriko Hezkuntzak jarriren eta jokabideen aldaketa du aztergai, baita jakintzen eta informazioaren trukearen sustapena ere, eta hori guztia bakearen aldeko kultura batera bideratuta.

Komunikabideei esker iristen zaizkigun informazioek mundu osoan eskubide horiek izaten dituzten etengabeko urraketei buruz ohartarazten digute, mundu horrek blokeatu egiten baikaitu sarritan. Informazio zatikatu eta berehalako horren aurrean, giza eskubideetan oinarrituriko prestakuntza sakona proposatzen dugu, prestakuntza horren garrantziaz kontzientziatu eta ekintzarako motibatuzko, gizarte-sektore guztiak inplikatu hori aldarrikatzeko: hezitzaileak, gurasoak, gazteak, juristak, artistak, gizarte-hezitzaileak, sindikalistak: Giza eskubideak guztientzat dira eta guztien artean defendatzekoak dira.

1.2 Giza eskubideak

Justiziazko gutxieneko eskakizun moralak

Giza eskubideak edozein gizakik gizaki izateagatik galda ditzakeen oinarritzko eskakizunak dira, eta eskakizun horiek ezinbestean bete beharrekoak dira, gizaki moduan garatzeko oinarri-oinarritzko premiak edo beharrianak direlako. Funtsezko eskubide horiek gabe nekez egin daiteke bizimodu duin bat. Gizakiarentzat hain beharrezkoak direnez, honela izendatzen ditugu:

- **Unibertsalak:** gizaki guztiei aitortu behar zaizkie, inor baztertu gabe. Gizaki guztiei gizaki direla aitortuz bermatu behar zaizkien gutxieneko eskakizunak dira.
- **Lehentasunezkoak:** beste eskubide batzuekin gatazka sortuz gero lehentasunez babestu behar direlako.
- **Negoziatu ezinezkoak:** inongo gizarteak ezin dizkie bere kideei eskubide horiek ukatu. Adibidez, gizarte batek une jakin batean herritar guztien "eskubide ekonomiko, sozial eta kulturalak" betetzeko beharrezko baliabideak ez baditu, ezin du egoera hori besterik gabe onartu, gauzak aldatzea ezinezkoa dela argudiatuta; aitzitik, ahalegin guztiak egin behar ditu beharrezko baliabide guztiak lortzeko eta banatzeko, guztiek beren eskubideak erabiltzeko modua izan dezaten.

Gainera, gizarte guztiek lagundu behar lukete mundu osoan gizaki guztien eskubideak errespetatu daitezen, beren gizarte edo herrialdea edozein dela ere.

Hitz gutxitan esanda, giza eskubideak JUSTIZIAZKO GUTXIENEO ESKAKIZUN MORALAK dira, eta eskakizun horiek bete egin behar dira, horiek gabe ezin baita bidezko gizarte bat eta bake eta armoniazko mundu bat eraiki.

Giza eskubideen belaunaldiak

Giza eskubideak pixkana-pixkana aitortu eta onartu dira historia zehar, oraindik amaitu ez den ikaskuntza moraleko prozesu baten bitartez. Prozesu horretan bereiz ditzakegun hiru aldi edo aro nagusiei giza eskubideen "hiru belaunaldiak" esaten diegu.

- **Lehen belaunaldia: Askatasunerako eskubideak**

"Lehenengo belaunaldia" eskubide zibil eta politikoen da. XVI. mendearen hasieratik burgesia Antzinako Erregimenari aurre egin eta honako eskubideak aldarrikatzen hasi zen: bizirako eta segurtasun fisikorako eskubidea, pentsatzeko eta iritzia askatasunez adierazteko eskubidea, norberaren herriko gobernuan parte hartzeko eskubidea, legeko arrazoirik gabe atxilotua ez izateko eskubidea, inpartzialtasun-bermeekin epaitua izateko eskubidea, jabetza izateko merkataritzan askatasunez jarduteko eskubidea eta abar. Oro har, esan dezakegu eskubide horiek oinarritzko balio moral bat dutela gidari: askatasuna.

- **Bigarren belaunaldia: berdintasunerako eskubideak**

"Bigarren belaunaldia" eskubide ekonomiko, sozial eta kulturei dagokie; adibidez, lanerako eta bidezko soldata izateko eskubidea eta etxebizitza, osasuna, hezkuntza, kultura, erretiro-saria eta abar izateko eskubidea. Eskubide

horiek batez ere langileen mugimenduak aldarrikatu ditu azken mende hauetan. Horien bidez benetako laguntza edo babesa eman nahi zaie lehenengo belaunaldikoei; izan ere, eskubide zibilak eta politikoak nekez erabil daitezke, gutxieneko sarrera ekonomiko batzuk, gaixotasunei aurre egiteko laguntza edo gutxieneko kultura-maila izan ezean. Era horretako eskakizunak onartu ahala pentsamolde berri bat zabaltzen hasi zen; horren arabera, estatuaren eginkizuna ez zen besterik gabe ordena publikoa eta kontratuak betetzea, baizik eta modu positiboan jardutea, lehenengo belaunaldiko eskubideak bakar batzuen mesederako bakarrik izan beharrean denon esku egon zitezen. Horregatik, esaten dugu bigarren belaunaldi horretako eskubideak berdintasunerako eskakizunen multzoan sartzen direla.

- **Hirugarren belaunaldia: Elkartasunerako eskubideak**

“Hirugarren belaunaldiko” eskubideen arabera gizaki guztiek dute eskubidea ingurune osasuntsu batean jaio eta bizitzeko. Kutsadura eta zaratarik gabeko ingurune batean eta bakean dagoen gizarte batean jaio eta bizitzeko eskubidea ere badute. Eskubide horiek ez dira oraindik nazioarteko adierazpen batean jaso, baina aurrekoak bezain funtsezkoa dira: izan ere, kutsatutako ingurune batean edo gerra dagoen leku batean bizi denak nekez erabil ditzake lehenengo eta bigarren belaunaldietako eskubideak.

Nazioarteko elkartasuna funtsezkoa da hirugarren belaunaldiko eskubideak erabili ahal izateko. Nola lor liteke ingurumeneko kutsadura kentzea, herrialde batzuek ez kutsatzeko konpromisoa hartu arren, beste batzuek hartzen ez badute? Nola lor liteke gerrak betiko amaitzea, herrialde guztiek arma-trafikoa kontrolatzeko konpromiso tinkoa hartzen ez badute?

ESKUBIDEAK MUNDUAN ETA TOKI BAKOITZEAN ERRESPETATZEA

Eskubide zibil eta politikoak

Arlo horretan erdietsi den lorpenik handiena esklabotasuna ezeztatzea izan da, mundu osoan jarduera hori egiteko debekua betetzen den neurrian behintzat. Aipaturiko debekua 1956ko irailaren 7ko nazioarteko hitzarmen baten bidez ezarri zen. Hala ere, gaur egun herrialde askotan oinarritzko eskubideen urraketa sistematikoa eta masiboa da: torturak, desagertzeak, legez kanpoko atxiloketak, presoek tratatu txarrak ematea, emakumeen bazterketa eta abar.

ONUren ahaleginak

Berez, nazioarteko komunitateak hartu behar luke bere gain bortxaketa horiek salatzen eta beharrezko neurri eraginkorrak hartzeko ardura, ONUren bitartez (horren helburu nagusia giza eskubideen babesa eta sustapena baita), oinarritzko askatasunak errespetatzen ez dituzten gobernuek beren jokabidea zuzen dezaten. Baina, jakina, erakunde horrek ezingo du ezertxo ere lortu, baldin eta askatasun horiek errespetatzen dituztela dioten herrialdeek laguntza material eta morala ematen ez badiote. Esperientziak erakusten digunez, nazioarteko erakundeek giza eskubideak errespetatzen ez dituzten gobernuei presioa egitea oso neurri eraginkorra izan daiteke herrialde horiek giza eskubideen arloan beharrezko berrikuntzak egin ditzaten.

Herritarren ekimenak

Oinarritzko askatasunak sendotzeko beren borondatez zerbait egin nahi duten herritarrek gobernu kanpoko erakundeak (GKE) aukeratu ohi dituzte horretarako; adibidez Nazioarteko Amnistia, Nazioarteko Gurutze Gorria edo beste hainbat, erakunde horiek munduko herrialde askotan ari baitira lanean, eskubide horien bortxaketak salatzen eta biktimei laguntzen.

Gosea

Bigarren belaunaldiko eskubideei dagokienez, honako xehetasunak nabarmendu behar dira. Hirugarren Mundua esaten diogun horretan milioika lagun daude bizirik irauteko gauzarik beharrekoenak ere ez dituztenak. Janari falta, sendatzeko moduko gaixotasunak ezin sendatzea eta analfabetismoa dira munduko arazo nagusietako batzuk. Miseria da munduan gertatzen diren heriotzen arrazoi nagusia, nahiz eta, teknikoki, denon gutxieneko premiak betetzeko aukerak egon. Baina arazoa morala da, ez teknikoa. Azken batean, gizakien arteko elkartasun-ezagatik gertatzen da hori.

Lan-baldintza ezin txarragoak

Gaur egun herrialde askotan badira pertsona asko eta asko, tartean ume ugari, lan-baldintza guztiz osasungaitzetan lan egin behar izaten dutenak, egunean hamabi ordu edo gehiago sartuz, gizarte-segurantzarik edo langabeziarako laguntzarik gabe, eta ia-ia batere eskubide sindikalik gabe. Herrialde aberatsek ez dute hori gertatzeko eragozpenik jartzen, haien enpresak berak baitira herrialde horietan eskulan merkea eta erraza aurkitzen dutenak. Herrialde aberatsetako sindikatuek bai, protesta egiten dute, besteak beste era horretako lanak hartzeak Lehen Munduan lanpostu askoren galera sortzen duelako. Ginebran (Suedia) egoitza duen Lanaren Nazioarteko Erakundea (LANE) ONUren gidaritzapean ari da lanean era horretako arazoei irtenbidea bilatzeko. Hala ere, erakunde horretako herrialdeak arazo horiek konpontzeko beharraz erabat jabetzen ez badira, erakunde horrek bakarrik ezer gutxi egin ahal izango du.

Bakea eta oreka ekologikoa: premia-premiazkoa da elkartasunezko irtenbide bat bilatzea hirugarren belaunaldiko eskubideei dagokienez; salatu beharra dago herrialde aberatsenetako gobernuek ez dutela erabateko konpromisoa hartu kutsadura eta arma-trafikoa kontrolatzeko. Hori dela-eta, enpresa handiek kutsadura sortzen jarraitzen dute eta herrialde pobreetako gerra-gatazketan ari direnek erraz asko aurki ditzakete gerran jarraitzeko behar dituzten armak. Hala eta guztiz ere, ONUren agentzia batzuk eta GKE ugari sekulako ahalegina egiten ari dira natur ingurunea babesteko (ADENA, Greenpeace eta abar) eta beste erakunde batzuk gerra dagoen lekuetatik ihesi doazen errefuxiatuez arduratzen dira (ACNUR, Mugarik gabeko Medikuek, Munduko Medikuek eta abar)

Giza eskubideen aldeko ekintza

- Geure ingurunean

Batzuetan gu geu gara inguruan ditugun pertsonen eskubideak urratzen ditugunak, edo isildu egiten gara beste batzuek hori gure aurrean egiten dutenean. Badira etxekoandre batzuk beren familiako gainerako kideen mespretxua eta ia-ia esklabotasuna jasan behar dutenak. Ume batzuek beren ikaskideen bazterketa eta tratu txarrak jasan behar izaten dituzte. Batzuetan pertsona batzuei utzi egiten diegu eskolako materiala edo beste norbaitenak diren gauzak hondatzen, bidegabekeria bat egiten ari garela pentsatu gabe. Beste batzuetan, berriz, ingurumena zaborrez, zarataz edo kez kutsatzen dugu eta ez gara ohartzen denon eskubideen aurkako zerbaitegiten ari garela. Hitz gutxitan, giza eskubideak defendatzeko lehenengo guk geuk errespetatu behar ditugu, gure ingurunean bertan, eta geure buruari galdetu ze bidegabekeria egiten edo onartzen ditugun eta zer egin behar dugun egoera hori nolabait hobetzeko.

Giza eskubideen aldeko ekintzarako jardunbide orokorrak

Giza eskubideak gure ingurunean bete daitezen erne egoteaz gainera, horiek estatuan eta nazioartean sustatzeko egin litezkeen lanetako batzuk adierazi nahi dizkizuegu jarraian:

1. Horien berri ematea: pertsona guztiei ezagutaraztea, beraiek aldarrika ditzaten, eta eskubideak babesten laguntzea.
2. Agintariei eta partikularrei horiek betetzeko exijitzea, horretarako dauden legeko bide guztiak erabiliz: protesta-gutunak, sinadura-bilketa, manifestazioak eta abar.
3. Elkarrekin sortu eta horien alde lanean ari diren boluntarioen erakundeetan parte hartzea (*ikusi aurkibideko 6. puntua*).

2. Zinema eta giza eskubideei buruzko eskolak

ZINHEZBA irabazteko asmorik gabeko elkarte da eta zinema, hezkuntza eta bakea bultzatzen ditu.

ZINE, HEZKUNTZA eta BAKEA

Aurreko bi urteetan bezalaxe aurten ere Zinema eta Giza Eskubideei buruzko Eskolak egingo ditugu Euskadiko hainbat eskoletan; orain arte 1.600 ikaslek baino gehiagok parte hartu dute.

Hezkuntza-xedea

Zinema-eskolen helburua pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea da, balioetan heziz, eta horri begira ikus-entzunezko baliabidea hori erabiltzen dugu desberdintasun-egoerei buruzko jarrera kritikoa sustatzeko.

Alde horretatik, gure helburua da beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdintasun guztiak errespetatzeko: sexua, arraza, iritzia, erlijioa eta premiak; giza eskubideen urraketak identifikatzen ikastea eta sufritzen dutenenganako elkartasuna sustatzea; ingurune hurbilean eta hortik kanpo irtenbideak bilatzeko lanean sakontzea eta gizarte aldatzeko jarrera aktiboa sustatzea.

Honako hau ere egin nahi dugu....

1. Pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea, balioetan oinarritutako hezkuntzaren bidez.
2. Ikus-entzunezko baliabideei buruzko jarrera kritikoa garatzea, irudia ezagupenen unibertsoan txertatu ahal izateko.
3. Zinema-hizkuntza hobeto ezagutzea, sentsibilizazioa eta kontzientziazioa lortu ahal izateko bere adierazpen-baliabideak erakutsiz.
4. Beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdin denari errespetua izateko.
5. Giza eskubideen bortxaketak identifikatzea dagokien eremu guztietan eta sufritzen dutenenganako elkartasuna bultzatzea.
6. Eskubideak eta eskubide-urratzeak bereiztea, eta horretarako munduko eta estatuetako dokumentu eta adierazpen unibertsalak erabiltzea.

7. Giza eskubideen aldeko jarrera positiboak erakusten dituzten albisteak eta informazioak aurkitzea.

8. Leku bakoitzean eta munduan aukera litezkeen irtenbideak hobeto ezagutzea eta ekintza bultzatzea, ikasleen partaidetzaren bitartez.

9. Informazioa emateko hizkuntza eta adierazpideak aztertzea: prentsa, komikiak, zinema, erreportajeak... pertsonen eskubideak urratzea aztergai hartuta.

10. Pertsonen errespetu handiagoa izatea, beren adina, sexua, arraza, iritzia, premia eta kultura edozein dela ere.

Adinak

Zinema-eskolak 8 eta 18 urte bitarteko ikasleentzat eginak dira. Urteko programazioa adin-talde bakoitzarentzat egokitzen dugu, honako multzoak osatuz:

- 8 eta 12 urte artekoak
- 12 eta 16 urte artekoak
- 14 eta 18 urte artekoak
- 16 eta 18 urte artekoak

Zeharkako hezkuntza

Eskola hauetarako giza eskubideekin zerikusia duten hainbat gai proposatzen ditugu; era horretan, irakasleek, hezitzaileek eta ikastetxeetako kideek edukiak gelan landu eta zentroaren proiektuan zeharka sartu ahal izango dituzte irakasgai desberdinen bitartez.

Filma ikusi ondoren (euskaraz eta gaztelaniaz) gizarte-hezkuntzazko tailer bat egingo dugu gogoeta pertsonal eta kolektiboa egiteko; horren osagarri gida didaktikoa prestatu dugu, irakasleek edukiak ikasgelan lantzen jarraitzeko modua izan dezazuen.

Gidaren egitura

Proposamenaren irizpide orokorra filmari buruzko galdera egokiak egiten jakitea da, ematen digun informazio-mota behar bezala balioesteko eta aztertutako arazoei dagokienez duen ikuspegia zehazteko.

Gida didaktikoa filma du abiapuntu eta elkarren osagarri diren 5 atal ditu, era honetan antolatuak:

- Lehenengo atalean zinema, hezkuntza eta giza eskubideak lotzen ditu ZINHEZBAren proposamenaren bidez.
- Bigarren atalean azterketa sozial, politiko, kultural edo ekonomikoa egiten da, landu beharreko gaiaren arabera, eta hori hezkuntzarako erreferentzia-material gisa erabiliko da.
- Hirugarren atalean, hezkuntzaren eta giza eskubideen arteko lotarri den filmaren beraren azterketa egiten da, eta ikus-entzunezko baliabidea hezkuntza-tresna gisa erabiltzen da. Giza eskubideen inguruko gai batzuk lantzeko aukera emango dizueten funtsezko ideiak ateratzen dira. Atal horretan ikus-entzunezko baliabide horri buruzko oinarritzko glosategi bat aurkituko duzue.
- Laugarren atalean jardueretarako proposamen bat egiten dizuegu; helburu zehatzak, azertu beharreko kontzeptuak, erabili beharreko jardunbideak eta haur eta gazteengan sustatu beharreko jarrerak azaltzen dizkizuegu; aldeztu aurretik garbi utzi behar dugu horiek ez direla baliabide berriak, ikasgelan zuen pedagogia-lanerako lagungarri izan daitezkeen jarduerak eta iturriak baizik, eta aurrerantzean ere jarraipena izan beharko dutela. Oso garrantzitsua da eskolako hezkuntza-komunitate guztiak bere konpromiso pedagogikoaren bidez Giza Eskubideak defendatzea.
- Gidaren azken atalean bertako gaiak aztertzeke oso baliagarriak iruditzen zaizkigun baliabide batzuk azaltzen dizkizuegu, taldearen jarduerak bere premien arabera egokitu ditzazuen.

3. Egoera nolakoa den jakitea

3.1 Arrazakeria, xenofobia eta intolerantzia: estereotipoak eta aurreiritziak

3.2 Nor da bakarrik dagoen adingabea?

3.1 Arrazakeria, xenofobia eta intolerantzia: estereotipoak eta aurreiritziak

Arrazakeria, xenofobia eta intolerantzia benetako kezka iturri bilakatu dira –beharbada, ekonomia, gizarte, politika eta kultura arloko hainbat arrazoik hats emanik– gaur egungo gizarte demokratiko guztientzat, bai eta bizikidetza baketsuari eusten dioten balioak eta printzipioak mehatxaturik ikusten ditugun herritar guztiontzat ere; herritarrok izutuak gaude indarkeria hori ikusita, dela ahulenen kontrako indarkeria, dela gutxiengoen aurkako jazarpena, dela ortodoxiaren predikariek ezarritako arauetara moldatzen ez diren taldeen, etnien eta pertsonen aurkako bazterkeria.

Ikastetxeek eta haietan ematen den heziketak ez lituzkete inola ere arazo horiek alde batera utzi behar; aitzitik, arazo horiek tresna ezin egokiagoak dira, era horretako jarrerai aurre egiteko eta, batez ere, horrelako jokabideak prebenitzeko; pertsonaren funtsezko duintasunari eraso egin diotelako, jende ororen arteko berdintasunari eta senidetasunari ere eraso egiten diotelako: horrexegatik, hain zuzen ere, balio horiek heziketaren oinarriak izan behar dute. Horregatik, jarduera hauek laguntza eman nahi dute, eta tresna erabilgarria ere izan nahi dute, **tolerantzia** oinarritutako heziketarako, desberdintasunean **elkarbizitzen** ikasteko, pertsona eta kultura ororen **errespetuan** bizitzen ikasteko. Beraz, elkarrizketa landu behar da, eta batez ere, besteei entzuten jakin beharra dago, besteen haien arrazoiak hobeki aintzat hartzeko; eta gauza ere izan behar dugu irudimenez besteen lekuan jartzeko, betiere izaera, pentsaera eta bizimodu kontuetan dauden **aniztasunak** oro errespetatuz eta aintzat hartuz. Bada, horrela jokatz gero, denon artean lortuko dugu egia onartzea; egia sinplea eta aldi berean bizikidetzarako hain beharrezkoa den egia onartzea: hots, *desberdinak bezain berdinak gara denok; eskubideetan berdinak, alegia.*

Tolerantzia hezteko proposamen didaktikoa

Ahulenen alde jokatzeko jarrera eraikigarria da **tolerantzia**. Ahulenen kontrako jarrera negatiboak dira arrazakeria, xenofobia eta intolerantzia. **Ez da tolerantzia ahulenen kontrako jarrerak tolerantzia**. Jarrera etiko irekia, fidakorra eta eskuzabala da tolerantzia. Jarrera itxiak, beldurtiak eta berekoiak dira arrazakeria, xenofobia eta intolerantzia. Tolerantziaren ondoan dago moralak; zikoizkeriaren ondoan daude arrazakeria eta xenofobia. Arrazakeriari eta xenofobiari eman beharreko erantzuna da tolerantzia. Intolerantziaren nagusitasunari aurrea hartzea eta horri aurre egitea da tolerantziarako hezteak.

Arrazakeria, xenofobia eta gainerako intolerantzia guztiak (homosexualen kontra, emakumeen aurka; minusbaliatuen eta gaixoen aurka, etab.) jarrerak dira, hau da, ideia jakin batzuetan oinarrituta dauden sentimenduak.

Zer-nolako sentimenduak eta zer-nolako ideiak?

- Beldurrezko edo mespretxuzko sentimenduak izaten dira, eta giza talde batzuek irudikatzen duten alegiazko mehatxuaren aurrean agertzen dira, talde horiek ahuldade, gutxiagotasun, bazterkeria edo esplotazio egoeran daudelako.

- Sentimendu horien oinarrian ideia batzuk daude (gutxiagotasun biologikoa, lanpostuen gaineko lehia desleiala, arriskua) eta ideia horiek guztiek jatorri berbera dute: **ezjakintasuna** eta **aurreiritzia**.

- **Tolerantzia ez da axolagabekeria, konpromisoa baizik.** Tolerantziarako hezteak intolerantziari aurre egitea baldin bada, ezjakintasunak eragindako beldurrari eta mespretxuari aurre egitea ere bada. Tolerantziarako hezteak jakintzan oinarritutako konfiantzazko eta errespetuzko sentimenduak sustatzea da. Pertsona desberdina errespetatzen eta harengan konfiantza izaten ikastea da tolerante izaten ikastea; eta berdina dio zergatik den pertsona hori desberdina: kanpo itxura, pentsamendua, jokabidea, batez ere gutxiagotasunezko edo ahuldadezko egoeran badago (zeren, zenbaitetan indartsuenganako edo larderiatsuenganako errespetuzko jarrera otzantasunetik hurbilago baitago tolerantziatik baino). Ezagutzen dugun pertsonarengan harengan soilik izan dezakegu konfiantza; ezagutzen dugun pertsona huraxe soilik errespetatu dezakegu. Beren burua ezagutzera emateko eta haien entzuteko aukera eman behar diegu, besteak ezagutuko baditugu. Era berean, besteak ezagutuko baditugu, haien egoerara hurbildu eta huraxe ulertzen saiatu behar dugu.

Maiz, esperientziatik sortzen da jarrera tolerantea, hala bazterkeria sufritu izanaren esperientziatik nola guk maite dugun huraxe, gure konfiantza duen huraxe edo guk errespetatzen dugun huraxe nola baztertu duten sentitu izanaren esperientziatik. Baztertu, errefusatu edo umiliatu duten pertsonaren lekuan egoteak aukera ematen digu haren lekuan jartzeko; aukera ere ematen digu haren sentimenduak partekatzeke, eta aukera ere, haren ezintasuna eta haren umilazioaren oinazea ulertzeko.

Intolerantziak jotako bizitza sufritu duten jende asko daude hala Historian nola gure inguruan. Bada, pertsona horien ondoan gaudenean eta haien oroitzapenaren edo eskubideen defentsan ari garenean bizi dugun sentimendua da tolerantziaren sentimendu bereizgarria. Ezagutza hori eta sentimendu hori batzeko esperientzia izateak sor lezake jarrera tolerantea pertsona bakoitzaren baitan. Orduan, jarrera tolerante hori elikatu eta indartu behar da. Horretarako oso ona da informazioa; gogoeta, bai eta eztabaida ere.

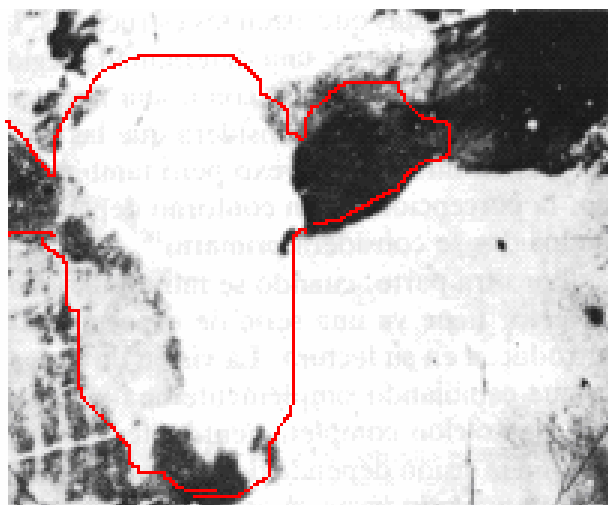
Nor berak besteen eskubideen alde hartzen duen konpromisoa: horra hor, tolerantziarako heziketak izan behar duen azken emaitza. Planteamendu horrekin, erraza da ulertzea tolerantziarako heziketa –jarrera eta balio heziketa den heinean– ez dela ordubeteko zortzi edo hamar saioko kontua; tolerantziako heziketa ikasiko badugu, huraxe landu eta erabili beharko dugu.

Fuente: http://www.kidshhealth.org/kid/en_espanol/sentimientos/diversity_esp.html

☞ Zer ikusten duzu argazki honetan?

☞ Eta orain, zer ikusten duzu argazki honetan?

Begiratu berriz ere aurreko argazkiari eta esan zer ikusten duzun. Saiatu behia ez ikusten.
Ezinezkoa da. Zergatik?
Horixe da estereotipo bat.

Zer dira estereotipoak eta aurreiritziak?

Estereotipoak dira:

- Talde bati egozten zaizkion ezaugarriak
- Talde bateko kideen gaineko irudi mentala da eta irudi hori gizartean zabaldua dago.
- Talde bateko kideei halako ezaugarri batzuk egozten dizkieten sinesmenak.
- Estereotipoak positiboak dira (ijitoak jende ona dira), neutroak (suediarrak altuak dira), bai eta negatiboak ere (kartoi biltzaileak lapurrak dira).
- Oso zaila da estereotipoak aldatzea. Haien kontrako ebidentzia dagoenean ere, iraun egiten dute.
- Errealitatea sinplifikatzen dute
- Gauzak orokortzen dituzte
- Informazioa anbigua bada, estereotipoek informazio hori osatzen dute
- Espektatibak orientatzen dituzte
- Erraz gogoratzen dira
- Estereotipoak eraiki edo "fabrikatu" daitezke

Aurreiritziak

Pertsona edo talde bati buruz aurretik dugun iritzia da aurreiritzia; egiaztatua ez dagoen iritzia da, pertsona edo talde baten aldekoa edo kontrakoa izan daiteke, eta horren arabera jokatzeko dugu; hau da, aurreiritzia nolakoa, holakoa da gure jokabidea.

Jende guztiak ez du dibertsitatea positibotzat jotzen. Dibertsitatearekin batera, aurreiritzia sor daiteke. Pertsonak egintza guztiak ezagutu gabe, iritzi negatibo bat osatzen badute, aurreiritzia adieraziko dute. Iritzi horiek beste pertsona baten arrazan, erlijioan eta jatorri etnikoan oinarrituta egon daitezke; pertsona baten sexuan ere oinarrituta egon daitezke (hau da, pertsona gizona edo emakumea den); bestela, pertsonaren adinean, minusbalotasunean oinarrituta egon daiteke, bai eta dirusarrera nahiz hezkuntza mailan ere. Orduan, aurreiritzia gorroto bihurtu daiteke, edo aurreiritzia bidegabeko tratua bilaka daiteke; beraz, halako talde jakin bateko kidearenganako gorrotoa eta bidegabeko tratua sor daitezke.

Ezagutzen al duzu aurreiritzia, haren adierazpena entzuten duzunean? Taldean bildu bezain laster, pertsonak iritzi bidegabeak zabaltzen hasten dira. Aztertu esaldi hauen jatorria; adibidez, "Afroamerikar guztiak... dira"; . "Pertsona zuri guztiak... dira"; . "Katolikoak beti..."; . "Italiar guztiak..."; . "Gurpil-aulkian dauden guztiak..."; . "Pobreak... dira"; . "Neskak beti..."; "Adinekoak... dira".

Era horretako esanek eta hitzek ez dute lotura handirik pertsona bat gizabanako gisa hartzearekin. Aitzitik, aurreiritziak taldetan banatzen ditu pertsonak; aurreiritziak erabakitzen du nor dagoen barnean, eta nor, kanpoan. **Pertsonen artean zubiak eraiki beharrean, aurreiritziak hormak altxatzen ditu.** Arrazoren batengatik, aurreiritziak adierazten dituzten pertsonak beldurra diote dibertsitateari. Dibertsitateari ongietorria eman beharrean, nola edo hala desberdinak diren beste pertsona batzuen beldur bizi diren pertsonak dira, edo ez daude haiekin eroso. Pentsamolde horrek gorrotoa sor dezake, bai eta indarkeria ere.

3.2 Nor da bakarrik dagoen adingabea?

ACNUR erakundearen kanpaina

Artikulu honek ACNUR erakundearen kanpainari buruzko xehetasunak ematen ditu; herrialde garatuetara bakarrik iristen diren atzeritar adingabeek izaten dituzten arazoei buruz sentsibilizatzea da kanpainaren xedea. Artikuluak gauza asko eskaintzen ditu: oinarritzko definizioak, jakingarriak, bai eta adingabeen egoerari buruzko gertakariak eta zenbakiak ere.

Nor da bakarrik dagoen adingabea?

18 urtetik beherako pertsona da, bi gurasoengandik bereizita dago eta ez dago legez edo ohituraz haren arduradun izan beharko lukeen pertsona helduaren eta ez beste inoren zaintzapean.

Hainbat **arrazoik** bultzatuta ateratzen dira adingabe horiek beren herrialdeetatik: pobreziak, hondamendi naturalek, familia desegituratu izanak, erakunde ofizialen babesik ezak, bizimodu duina ezin eraman izanak eta beste arrazoi askok eta askok bultzatuta.

Aipatutako arrazoi horiez gain, **BELDURRAK** eraginda ere ihes egiten dute beste neska-mutil batzuek: jazarpenaren gaineko beldurrak, sorterriko gatazka armatuen ondorioak jasatearen gaineko beldurrak, istilu larrien gaineko beldurrak, Giza Eskubideak urratzen dituzten egoerak jasatearen gaineko beldurrak. Adingabeak, gainera, urraketa batzuen berriazko xede dira; esaterako, sexu-esplotazioa, lan-esplotazioa, haurrek gerran borrokatzea, genitalak erabaztea eta ohiturazko beste praktika kaltegarri batzuk. Adingabe horiek babes berezia beharko lukete, *Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioan* (1989) aurreikusita dauden babesez gainera. Horrenbestez, errefuxiatuak izan litezke, 1951ko Genevako Konbentzioarekin bat.

Zenbakiak ez dira oso zehatzak; baina, Espainian ere badaude era horretan bizi diren adingabeak. Kalkuluen arabera, bakarrik dauden 2.000 atzeritar adingabe inguru bizi dira Espainian.

Hauxe da bakarrik dagoen haurra: 18 urtetik beherako pertsona da, bi gurasoengandik bereizita dago eta ez dago legez edo ohituraz haren arduradun izan beharko lukeen pertsona helduaren eta ez beste inoren zaintzapean.

Bakarrik dagoen atzeritar adingabeari buruz **JAKIN BEHARREKOAK:**

1. Errefuxiatua baldin bada, ez da haren sorterrira itzuli behar, ezta haren bizia edo osasuna arriskuan jar dezakeen beste inongo herrialdeetara ere. Horrexegatik, dela familiako kideak bilatzeko, dela beste gestio batzuk egiteko, kontu handiz jokatu

beharko da adingabearen herrialdeko agintariekin inolako harremanetan sartu aurretik; hori guztia, jakina, **adingabea bera eta haren ahaideak arriskuan ez jartzeko**.

2. Errefuxiatu askok arazo handiak dituzte beren herrialdeetatik ateratzeko behar diren agiriek (pasaportearekin, bisatuarekin); adingabeek, bereziki. Gainera, sarri askotan, **agirik gabe** egin behar izaten dute **bidaia edota agiri faltsuak erabiltza**; eta/edo pertsonen trafikorako sareetara jo behar izaten dute.

3. Guztiz funtsezkoa da berehalakoan **antzematea bakarrik etorritako adingaberik ote dagoen herrialdera iristen diren atzeritarren artean**; bereziki, helduekin batera taldean iristen badira. Era berean, behar-beharrezkoa da adingabe horien datuak idatziz jasotzea eta egoera horiek adingabeak babesteko agintariei jakinaraztea.

4. **Inork esaten badu bakarrik dagoen adingabearen arduraduna dela, kontu handiz egin beharko da adingabearen eta harekin doan helduaren arteko ahaideetasun mailari edo loturari** buruzko balorazioa. Izan ere, balorazio okerra egiteak arriskuan jar lezake adingabea bera edo, bestela, herrialdera ekarri duten pertsona-trafikatzaileen edo mafien eskuetan gera daiteke.

5. Oro har, ez dira batere zehatzak bakarrik dauden paperik gabeko adingabeen **adina jakiteko** egiten diren **probak** (edozein herrialdeetatik datozeila ere); izan ere, probek ez dituzte kontuan hartzen ez arrazari, ez etniari eta ez ingurumenari dagozkien alderdiak, ezta alderdi psikologikoak eta kulturalak ere, hau da, hauraren garapen eta hazkuntzan zuzeneko eragina duten alderdiak. Alderdi horiek kontuan hartzen ez badira eta, horrekin batera, **azterketa horietan okerrerako tarterik** zehazten ez bada, ondorio larriak gerta litezke adingabearentzat. Adingabearen adina jakiteko, probak egitea ezinbestekotzat jotzen bada, behar bezalako esperientzia eta prestakuntza duten profesionalak egin beharko dituzte, eta hauraren aurrekari etnikoak eta kulturalak ezagutzen dituztenek. Datu fidagarriak eta erabatekorik gabe, **zalantza oro** bere burua adingabekotzat jotzen duen pertsonaren alde erabili beharko litzateke.

6. **Adingabeak zailtasun handiak izan ditzake esan nahi duena adierazteko**; hasieran, bereziki, eta hainbat arrazoi direla medio: esaterako, hizkuntza, beldurra, konfiantzarik eza, bere herrialdeko egoerari buruzko ezagutza mugatua, kultur eta heziketa arloko alderdiak, heldutasun maila, besteak beste. Beti, haien adinerako egokia den informazioa eman behar zaie, eta adingabeen eta errefuxiatuen aferetan adituak diren profesional prestatuak egin beharko dizkiete elkarrizketak.

7. Harrera-herrialdeko asiloak bermatzen duen babes berezia jasotzeko aukera izan lezake adingabeak, bere **sorterrian bizi izandako egoeraren eta bere esperientziaren** ondorioz. Alabaina, or har, adingabeak ez daki hori.

8. Oro har, **adingabeak ez daki asiloa eskatzeko eskubidea duela**. Era berean, ez daki zer ondorio eta zer-nolako garrantzia izango duen hari emango zaion babes juridikoak.

9. Adingabea dagoen Hiriko edo Autonomia Erkidegoko Adingabeak Babesteko Zerbitzu eskudunak dira hark behar duen laguntza ematearen arduradunak eta zerbitzu horiek ere adingabearen tutela ezarri behar dute.

10. Adingabeari legez esleitzen zaion tutoreak haurarentzako **asiloa eskatzeko aukera baliafuko beharko luke**, egokitza jotzen bada; nahiz eta adingabeak babes mota hori espresuki ez aipatu.

11. **Ez da adingaberik atxilotu behar**, harrera-herrialdean legez kontra sartzeari, egoteari edo dokumentazioari lotutako kontuengatik. Beraz, ez litzazieke askatasuna kendu behar ez muga-postuetan, ez aireportuetan, ez itsasontzietan, ez polizia-

etxeetan, ezta inon ere; eta berehalakoan emango zaie haien egoeraren berri adingabeen babesaz arduratzen diren agintari eskudunei.

12. Asiloa eskatu duen adingabeak **interpretaria izateko eskubidea du, bai eta laguntza juridiko doanerako eskubidea ere**. Hala lege-aholkulariak nola interpretariak berariazko prestakuntza izan beharko lukete adingabeei eta asiloari lotutako kontuetan.

13. Badaude asilo eta errefuxiatuen kontuetan adituak diren **erakunde ofizialak, gobernuz kanpoko erakundeak eta nazioarteko erakundeak**. Erakunde horiek guztiek informazio eguneratua dute errefuxiatuek jatorri-herrialdeetan duten egoeraz eta, era berean, profesionalak dituzte, lege, gizarte eta psikologia kontuetan aholkuak emateko.

Gertakariak eta zenbakiak:

- **Deserrotuak 50 milioi inguru dira** munduan, errefuxiatuen eta beren herrialdeetan bertan lekualdatuak dauden pertsonen artean. Ia erdiak haurrak dira.
- **Europa Mendebaldean, esaterako, 100.000 haur daude beren gurasoengandik bereizita**. Urtero, bakarrik dauden 20.000 bat adingabek eskatzen dute asiloa Europan, Iparramerikan eta Ozeanian.
- Gehienek gerraren eraginez ihes egiten dute etxetik. **Azken hamarkadan, gerrek 2 milioitik gora haur hil dituzte** eta milioi bat adingabe utzi dituzte umezurtz.
- **60 milioi minaz inguraturik bizi dira** haurrak 87 herrialdetan. Urtean, 10.000 bat haur izaten dira leherkari horien biktima.
- **300.000tik gora haur ari dira soldadu** gaur egun munduan; haietako asko 10 urtez beherakoak dira. Egoera horretan dauden neska gehienek, gainera, edonolako sexu-esklabotasuna jasaten dute.
- Gaur egun, 246 milioi adingabe ari dira lanean; hau da, **munduko 6 haurretatik 1**. Bestalde, 180 milioi adingabe inguru baldintza kaltegarrietan eta arriskutsuetan ari dira, pertsonen trafikorako sareen bidez. Kalkuluaren arabera, **8,4 milioi haur esklabo daude edo behartzen dituzte pornografia eta prostituzioa egitera**; jende askok, gainera, haur ugari bahi gisa erabiltzen dituzte, zorraz kitatzeko berme bezala.
- Urtero, **milioi batetik gora emakume eta neska erortzen dira pertsonen trafikorako sareetan** eta 2 milioi mutiko inguru prostituzio sareetan aritzera behartuak daude.
- 135 milioi emakumeri genitalak erauzi dizkiete; haietako asko 4tik 8ra urte bitartekoak dira. Urtero, **beste 2 milioi emakumek dute genitalen erauzketa jasateko arriskua** Afrikako 28 herrialdetan, bai eta Asiako eta Ekialde Hurbileko batzuetan ere.
- Garapen bidean dauden herrialde batzuetan, **nesken % 70 baino gehiago 18 urte bete baino lehen ezkontzen dira**; haietako asko behartuta.

© Aula Intercultural - FETE-UGT
Iturria: http://aulaintercultural.org/print.php?id_article=203

Bakarrik dauden adingabeei buruzko argibideetarako, web honetan sartzea gomendatzen dugu:
<http://www.peretarres.org/daphneconred/estudi/informe/capitulo9.html>

4. Irudietan murgilduz: filmaren balioespena

“Newboy” eta “Day and Night” filmak ulertzeko eta aztertzeke funtsezko alderdi batzuk garatzen ditugu atal honetan, eta hurrengo atalean garatzekoak diren jarduerekin osatuko dira.

- Errealitatea hizkuntza bisualaren bidez azter daitekeela jakitea eta erremintak erabiltzen jakitea ikus-entzunezko narrazioa kritikoki aztertzeke.
- Irudien eragina aprobetxatzea narrazio zinematografikoaren bidez, giza eskubideen aldeko gogoeta eta ekintza bultzatzeko.
- Balioetan oinarrituta hezteke, hala nola tolerantzia, elkartasuna eta pluralismoa, hizkuntza filmikoaren bidez, zeharkako gaiak azpimarratuz, esaterako, nola bakearen aldeko hezkuntza, kontsumo arduratsua edo ingurumena.

4.1 Film laburrak ezaugarri bereziak ditu:

1) Iraupen mugatua du. Iraupen mugatu horri esker —normalean 25 edo 30 minutu izaten dira— gastatu beharreko diru-kopurua, kasu gehienetan behintzat, beste produkzio batzuetakoa (adibidez, film luzeetan edo telesailetan) baino txikiagoa da.

2) Ez da produktu komertziala: oraingoz ez daukalako ohiko banaketa eta erakusketarako egitura finko eta iraunkorrik. Zuzendariak eta ekoizleak ez dute negozio moduan egiten, etekin ekonomikoa lortzeko asmoz, nahiz eta kasu batzuetan, egindako inbertsioa nahiko erraz berreskuratu, edo atzerrian salmenta batzuk egin.

3) Ekoizpenerako baliabideak beste norbaitenak dira: film luzeen ekoizpenean gertatu ohi den moduan, ekoizpen-etxeak ez dute ekipamendu tekniko propioa; horregatik, beren proiektuak egiteko behar duten ekipamendua enpresa espezializatuak hartzen diete errentan. Horren ondorioz bi gauza gertatzen dira; batetik, alderdi geografiko eta logistikoari begiraturik, ekoizpena hiri handietan kontzentratzen da, batez ere Madrilan eta Bartzelonan. Bestetik, berriz, film laburrak modu irregularrean eta noizean behin egiten dituzten ekoizpen-etxe txiki ugari sortzen dira.

4. 2 Marrazki bizidunak:

4.2.1 Historia pixka bat

Egile asko bat datoz esaterakoan Émile Reynaudek sortua dela marrazki bizidunen zinema. Egia da frantsesak baino lehen, beste aitzindari batzuek bestelako tramankuluak asmatu zituztela, mugitzen diren irudien ilusioa sortzeko (linterna magikoa, dioramak, panoramak, fenakistoskopioak, estroboskopioak, zootropoak...); baina jostailu optiko horiek lortutako emaitza halako mugimendu zikliko batera murrizten zen eta oso mugatua zen, gainera.

Reynauden lana funtsezkoa gertatu zen eta animazio-zinemarako oinarri teknologikoak eman zituen; gainera, mugimendua hartzeko eta erreproduzitzeko argazki-sistemarako oinarri teknologikoak ere ezarri zituen, eta jakina da, sistema horiek, azkenean, irudi errealaen zinema sorrarazi zutela. Izan ere, ordura arte erabili ez ziren (edo aldi berean behintzat erabili ez ziren) elementu batzuk baliatu zituen frantsesak; esaterako, halako tira luzea, euskarri gisa; bobinak; tiran egindako zulaketak eta material gardena. Berrikuntza horiek batera erabiltzerakoan, mugitzen diren irudien proiektioan kalitate maila handia lortu zen eta, era berean, mugimendu ez-ziklikoen irudikapena lortu zen.

Gustukoa dut pentsatzea Reynauden *Pantomimes Lumineuses* lanak, eskuz marraztuak eta proiektatuak, historiako lehenengo ikuskizun zinematografikoa izan zirela (jakina, baita animazio-zinemakoa ere). Badakigu hori kontraesanean dagoela aldi eta alde orotan zabaldua dagoen bertsioarekin; hau da, zinema ofizialki 1895eko abenduaren 28an jaio zela, Parisko Kaputxinoen Bulebarreko Kafe Nagusiko sotoan, Lumière anaiek emanaldi ospetsu hura eman zutenean. Eta hori ere kontraesanean dago animazio Zinemaren Historia 1908an hasi zela diotenekin, hau da, Émile izeneko beste frantses batek "Fantasmagorie" lana eman zuenean: Émile Cohl.

Esan behar da animazio zinemas era generikoan hitz egiteak nola halako nahasmendua ekar dezakeela. Beraz, garaiko animazio zinemarako bi kategoria handiak bereizi behar dira:

1) "2D animazioa" edo "Marrazki Bizidunak": Marrazkien bidez egiten den animazioa eta "biraderaren pausoa" izeneko teknika erabilia egiten diren lanak dira; hau da, irudi erreala kamera zinematografikoaren bitartez grabatzen da, baina fotograma bakoitza etenik gabe erregistratuta ("fotogramaz fotograma").

2) "Stop Motion Animazioa": Hainbat teknika daude izen horren azpian: Clay Animation (animazioa material moldagarriarekin), Cut-Out Animation (ebakin-animazioa), Sand Animation (harea bidezko animazioa), Puppet Animation (panpina-animazioa), pixilation (animazioa egiazko aktoreak erabilia)...

Esan daiteke marrazki bizidunen zinema, berez, ez dela egon modu erabakigarrian errealitatearen mende, narrazioak eraikitzerakoan. Izan ere, animazioko marrazkilarien asmoa ez da izan ingurua era errealista batez erakustea, ingurua puztea, karikaturizatzea baizik. Zinema, ordea, behartua dago, haren hastapenetan behintzat, ingurutik behar dituen irudiak erauztera, bere diskurtsoa eraikitzeko. Kontuan hartu behar da, hasieran behintzat, zinema errealitatea erregistratzeko, dokumentatzeko, modu bat dela; eta era berean, errealitatea aztertzeko lanabes zientifiko baten gisakoa dela, Muybridge argazkilariak argazki-sekuentziekin egin zuen bezalaxe. Egia da hastapen haietan ez zela aurreikusten lan zinematografikoak komertzialki ustiatzea, ez bazen jendea entretenitzeko eta feriako atrakzio gisa, hura gauza berria baitzen; hala ere, hasierako zinemagileak ohartu ziren zinema lanabes baliosa zela, errealitatea birsortuta istorioak kontatzeko.

Iturria: http://www.portalcomunicacion.com/cat/pdf/aab_lec/28.pdf

4.2.2 Marrazki bizidunen ezaugarriak:

1. Mugimendua:

Objektu bat edo subjektu bat mugimendu baten protagonista izan dadin, eta ekintza bat eragin dezan, gutxienez hiru marrazki izan behar ditugu, haren mugimenduak zer-nolako noranzkoa hartu duen jakin dezagun.

2. Abiadura:

Magnitude fisikoa da; distantzia bat eta horixe ibiltzeko behar den denboraren arteko erlazioa.

Marrazki bizidunen filmak egiterakoan, bi kontzepturi aurre egiten dieten egoerak agertzen zaizkigu uneoro: denbora eta lekualdatzea. Erlazio hori funtsezkoa da, pantailan mugimenduaren efektu erreala islatzea lortzeko zenbat denbora beharko den kalkulatzeko aldera eta erabakitze aldera (hau da, mugimendu bat zenbat irudi finkotan deskonposatu behar den kalkulatzeko), betiere mugimendua berreraiki eta proiektatzerakoan.

3. **Erritmoa:** Mugimendu bakoitzaren denborak aldian behingo tarteetan errepikatzea da.

Iturria: <http://www.disenoutem.cl/ean/?p=27>

4.3 Fitxa teknikoak eta sinopsiak

Jatorrizko izenburua: Newboy

Herrialdea eta ekoizpen urtea: Irlanda, 2007.

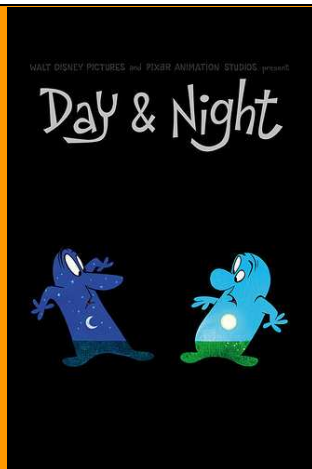
Iraupena: 12 m.

Zuzendaria: Steph Green

Aktoreak: Olutunji Ebun-Cole, Simon O'Driscoll, Fionn O'Shea, Sinead Maguire, Norma Sheahan, Byron Kumbula, Sade Oyewole

Generoa: Fikzioa

Sinopsia: Joseph Afrikatik heldu da. Gaur, bere lehen eguna da Irlandako eskola batean, eta ez da egun erraza izango.

Jatorrizko izenburua: Day and Night

Ekoizlea: Kevin Reher

Herrialdea eta Ekoizpen urtea: EEUU, 2010

Zuzendaria: Teddy Newton

Iraupena: 5:57 min

Generoa: Animazioa

Sinopsia:

Egun, eguzkiz beteriko tipoa, Gau-rekin aurkitzen denean (ohitura ilunagoak dituen ezezaguna), beldurtzen dira, ez dira bata besteaz fidatzen. Haien erlazioak ez du hasiera errazik, baina elkarri ezagutzen dioten heinean, bakoitzak dituen gaitasun bereziak ikusten hasten dira (mundu berberari era ezberdinean begiratzen dioten leihoak direla ikusten dute) eta laguntasunak ikuspuntu ezberdina hartzen laguntzen die.

4.3. Film laburren funtsezko une batzuk:

NEWBOY

PROTAGONISTAK

Joseph eskolara iristen da; bere lehen eskola eguna da eta gelakideen aurrean aurkezten dute. Handik instant batera hasten da ikaskideen ongietorria "sufritzen". Berria da, beltza eta bakarrik dago. **Flash back** teknikari esker, ikusiko dugu indarkeria eguneroko kontua dela ikasle berriaren sorlekuan.

Kamerak Irlandako ikasgelatik haren sorterriko ikasgelara eramaten gaitu. Han haur irribarretsua ikusten dugu oraingo mutil serioaren aldean. Begien adierazpena ez zaigu haren tristeziaz mintzatzen, ezta haren bakardadeaz ere. Film laburraren azken sekuentzian berreskuratuko du Joseph-ek bere irribarre argitsua; lehenago ez. Irribarre hori haren aitarenarekin nahasten da mutilaren oroitzapenetan. Orain ez da bakardadean sentitzen.

Christian Kelly gelako liderra da, graziak egiten ditu eta gainerakoek irri egiten dute; era berean, haren txantxa astunak ere sufritzen dituzte. Joseph gelan sartzerakoan, liderraren txantxen eta irainen biktima ere bihurtzen da. Berria da, beltza eta bakarrik dago. Haren kontrako jazarpena hasten da eta horrek borroka bat sorraraziko du.

Hazel O'Hara neska berezia da. Christian Kellyk egindako jazarpenaren lekukoa da eta prest dago gertatutakoa kontatzeko, nahiz eta inor ez dagoen prest neskari entzuteko. Funtsezko pertsonaia da eta, hark eraginda, istorioak ustekabeko bide itxaropentsua hartuko du.

Irakaslea

Nerbioek jotzeko zorian dagoen emakumea da. Haren arma "altxatu eskuak" da. Klasean iskanbila dagoen bakoitzean eta gatazka unea hurbiltzen den bakoitzean, eskuak altxatzeko agintzen die ikasleei. Xehetasun hori funtsezkoa izango da konponbidean.

FILM BALIABIDEAK

Lehen planoak: Film laburra plano labur batzuetan egituratuta dago eta, batez ere, pertsonaien lehen planoetan. Baliabide horrek aukera ematen dio zuzendariari berehala haiekin identifikatzen diren pertsonaiak erakusteko. Baliabide horri esker, pertsonaien emozioen indarra erakusten digu eta, haien begiraden bitartez (Joseph-enaren bitartez, bereziki), haien unibertsoari lotzen gatzaizkio. Begirada gogor horren indarra gai izango da erasotzaileari irabazteko, eta bukaeran irakasleari egiten dion begirada xamurraren indarra gai izango da haren haserrea desegiteko.

Foku-aldaketa: Maiz erabiltzen duen beste baliabide bat foku-aldaketa da. Fokua pertsonaia batengan planoak aldatu gabe pausatua edukitzetik, pertsonaia gaizki fokatu eta protagonismoa hartzen duen pertsonaiarengan pausatzen du fokua. Mintzatu berri denak planoaren barruan jarraitzen du, baina gaizki fokatuta. Baliabide horrek, batetik, narrazioa arintzen du eta, bestetik, plano berean pertsonaiak eta haiek ematen dizkiguten informazioa txertatzeko aukera ematen du.

Koloreak

Beltza: Joseph gelako beltz bakarra da Pamelarekin batera.

Granatea: Irlandako eskolako jantziaren kolorea da. Sua elementuarekin zerikusia duen kolorea da. Sumina gorria da.

Urdina: Afrikako eskolako jantziaren kolorea da. Ura elementuarekin zerikusia duen kolorea da. Kolore hotza da. Tristezia urdina da.

DAY & NIGHT

Aurkezpena

Gau eta Egun 2Dn egindako pertsonaiak dira. Egia esan, gardenak dira, beraz haien gorputzetan zehar eguna edo gaua ikusten ditugu. Haien barnean ikusten dena 3Dn eginga dago (nahiz eta guk gure saioan horrela ez ikusi), beraz, Gau eta Egun 3D-ko mundura ematen gaituzten lehioak dira. Gure pertsonaien ekintzen eta emozioen arabera gauza ezberdinak ikusten ditugu haien barnean: ur-jauzi bat Egunek txisa egiterakoan, su artifizialak Gau pozik dagoenean, etab.

Elkar ezagutzea

Gau eta egun ezagutzen direnean, egiten duten lehen gauza konparatzea da. Ezberdinak dira, ez dira ezagutzen, eta laster borrokan hasten dira.

Baina borroka honek elkar ezagutzera eramaten ditu. Gero eta hobeto ezagutu, gehiago ikusten dituzte bestearen alde onak. Hemendik aurrera bakoitza bere bertuteak erakusten hasiko da, eta bakoitzak bestearen bertuteekin disfrutatu ere egingo du.

Irratiko mezua

Bat batean, gauaz eta egunaz disfrutatzen ari direlarik, irrati antena batetik mezu bat entzuten da. Berez, Dr. Wayne Dyer-ek 1970ko hamarkadan eman zuen hitzaldi baten atal bat da. Bi lagunak ezberdintasunak duen edertasunari buruzko hitzak entzutean emozionatu egiten dira.

Orduan Gau-rentzat egunsentia dator eta Egun-entzat ilunabarra... haien ezberdintasunak onartuta besarkatzen direnean une batez berdinak direla ikus dezakegu. Une hori pasatzean, Gau Egun bihurtu da, eta Egun Gau.

4.4 Zinema-hiztegia

Film bat hainbat hartualdiz, eszenaz eta sekuentziaz osaturik dago. Hiru osagai horien bidez antolatzen dira historiaren eduki dramatikoa eta estetikoa; horietako bakoitzak oso zeregin zehatza du film baten eraketan eta, aldi berean, osagaiak era askotakoak izan daitezke.

Hartualdia

Hartualdia kameraren egintza bakarra da hasieratik amaieraraino; hau da, Zuzendariak "Hasi!" esaten duen unetik "Eten!" esan arteko denbora hartzen du, iraunaldia kontuan hartu gabe.

Hartualdiak funtsezko hiru elementu ditu:

1. Planoa, proportziozko neurri gisa hartuta (enkoadratzea)
2. Objektua erreferentziazat harturik kamerak duen kokalekua (angelumendua)
3. Kameraren mugimenduak.

Hiru elementu horiek konbinatuz historiari buruzko informazio-motaren bat emateko aukera dugu; horregatik, hartualdia oinarritzko adierazpen-unitate den planoarekin parekatu ohi da.

Plano-motak.

Enkoadraketaren arabera

- **Long Shot edo Plano Luzea:** Oso ikuspegi zabala hartzen du eta batez ere paisaiak, eraikinak, zerua, etxe osoak, mendiak eta horrelakoak erakusteko erabiltzen da. Horrez gainera, plano-mota horrek emozio-funtzioak ere bete ditzake. Bere helburu nagusia testuingurua eraikitzen laguntzea da, ekintza inguru fisiko batean kokatuz.
- **Full Shot edo Plano Orokorra:** Plano honen ezaugarri nagusia garaiera da, pertsonaia edo pertsonaiak oso-osorik ageri baitira, burutik hasi eta oinetaraino. Plano horren bidez aukera dugu gure pertsonaiaren ezaugarri batzuk ikusteko, adibidez: garaiera, gorpuzkera, erabiltzen duen arropa, eta aldi berean, bera mugitzen den espazioa ere erakusten digu.
- **American Shot edo Plano Amerikarra:** Burua baino pixka bat goragotik belaunaren behealde edo goialderaino iristen da. Plano horrek aukera ematen digu pertsonaiari buruzko xehetasun gehiago izateko eta haren gorputz-adierazpenaz hobeto jabetzeko.
- **Medium Shot edo Plano Ertaina:** Pertsonari buruzko zehaztasun gehiago ematen dizkigu. Plano honetan ingurunea ez da hain nabaria, pertsonaiak leku gehiago eta presentzia handiagoa hartzen baitu pantailan. Burua baino pixka bat goragotik gerriaren pareraino iristen da gutxi gora behera.
- **Medium Close-up plano:** Buru gainetik bular alderainoko tartea hartzen du, eta zehatz-mehatz erakusten ditu pertsonaiaren ezaugarriak, ingurunea ia-ia ez ikusteko moduan utziz. Xehetasun-plano horrek aske samar lan egiteko aukera ematen digu, pertsonaiak zenbait mugimendu egin baititzake, koadrotik irteteko arriskurik izan gabe.
- **Close-up edo hurbiltzea:** Close-up hori erabiliz gero pertsonaiaren aurpegia baino ez dugu ikusiko, iletik sorbaldeetarako tartea hartzen baitu. Oso plano itxia da eta zehatz-mehatz erakusten dizkizu aurpegiak eta emozioak; ingurunea desagertu egiten da eta keinuen eta begiraden garrantzia areagotzen da; pertsonaiaren barne-mundura garamatza. Plano zaila eta arriskutsua da, pertsonaiak ezin baitu ia-ia mugimendurik egin, eta gainera irudia zehaztasun osoz fokatu behar da, bestela hartualdia lauso geratuko baitzaigu.
- **Big Close-up edo Hurbiltze Handia:** Planorik itxiena da Begiak, horietako baten zatia, eskua edo azkazala erakuts ditzake. Plano horrek aurpegi edo gauza baten parte jakin bat erakusten digu, horren ingurukoak erabat ezkutuan geratuz.
- **Insert edo Xehetasun Planoa:** Plano hau, funtsean, aurrekoaren berdina da, baina bien arteko aldea nabarmentzekotan esango genuke insert horrek batez ere gauzak edo egintza txikiak erakusten dituela, eta ez horrenbeste pertsonaiaren aurpegia.

Kameraren kokaguneen arabera:

Eskuarki, pertsonaren begiradaren parean jarri ohi da kamera. Kamera pertsonaren gainetik altza eta behera begira jartzen badugu, pikatu bat egingo dugu.

Altuerarik handiena posizio zenitalean lortuko dugu; hala ere, kamera gora begira dugula gure ikuspegia subjektuaren azpira bideratzen badugu, pikatu hori kontrapikatu edo eskortzo bihurtuko da.

Kameraren mugimenduen arabera.

Film batean hainbat eratako mugimenduak ager daitezke:

- Kameraren aurrean pertsonak edo gauzak mugitzen dira.
- Jendea edo gauzak ez baina kamera bera mugitzen da.
- Bi mugimendu horiek aldi berean gerta daitezke.

Hori kontuan izanik funtsezko bost mugimendu ditugu: Dolly-a, Travelling-a, Tilt-a, Panning-a eta Zooming-a.

Lehenengo lau mugimenduak berez kameraren mugimenduak dira, eta azkenekoa, berriz, lenteen mugimendua.

- **Dolly-a:** Kamerak bere ardatzaren gainean (euskarri eta guzti) atzeraka edo aurreraka objektuarengandik urrunduz edo hurbilduz egiten duen mugimenduari esaten zaio Dolly-a; aurreraka baldin bada Dolly-in esaten zaio eta, atzeraka bada, berriz, Dolly-back.

Eskuarki Dolly-a ikuslea ekintzan sarrarazteko erabili ohi da, gure arreta aukeratutako gauza edo pertsonaiarengana eramateko. Dolly-in mugimenduak pertsonaiarengana hurbildu eta haren emozioak sentiarazten dizkigu, haren hitzak, ekintzak edo keinuak erakusten baitzizkigu.

Dolly-back mugimenduak, aldiz, bestelako sentsazioak sorrarazten dizkigu. Kamera objektu edo pertsonaiarengandik urrutiratzean, hura ingurune zabalago batean txertatu eta haren bakardadea senti dezakegu.

Dolly-in batek sorrarazten duen emozioa eta Dolly-back batek sorrarazten duena desberdinak dira; izan ere, batek lehendik ikusia dugun plano batera hurbiltzen gaitu xehetasun handiagorekin, puntu jakin bat nabarmenduz; besteak, berriz, pixkanaka erakusten digu, bizkarrez atzeraka doanaren sentsazioa sorraraziz.

- **Travelling-a:** Kamerak bere ardatzaren gainean alde batera nahiz bestera egindako mugimenduei esaten zaie Travelling-a. Kamera ezkerraldera mugitzen bada Travel left esaten zaio, eta eskuinaldera bada, berriz, Travel right. Travelling-aren eginkizun nagusietako bat irudiaren dinamismoa adieraztea da; pertsonaren ekintzan sarrarazten gaitu eta aldi berean testuinguruaren deskribapen laburra egiten digu.

- **Tilt-a:** Bai Tilt-a eta bai Pannin-a tripodearen lepoa jiraraziz eta kamera lekuz aldatu gabe egiten diren mugimenduak dira. Tilt-a gora edo behera egiten den mugimendua da, buruarekin bai edo ez esatean egiten dugun bezala. Mugimendua gora egiten denean Tilt-up deitzen da eta behera denean, berriz, Tilt-down. Bi mugimendu horiek oso deskriptiboak dira.

- **Panning-a:** Kameraren azken mugimendu hori buruarekin ezetz esatean egiten dugunaren antzekoa da eta bira-erdi bat da ia-ia. Ezkerraldera egiten denean Pan-left esaten zaio, eta eskuinaldera egiten denean, Pan-right.

- **Zooming-a:** Zooming-a lenteen mugimendua da soil-soilki. Objektura hurbildu edo urrutiratu egiten gara baina kamera lekuz aldatu gabe; hurbiltzeari zoom-in esaten zaio eta urruntzeari zoom-out.

Azkenean, enkoadraketak eta kameraren mugimenduak film-zuzendariaren egitasmoen arabera konbinatzen dira filma egiteko. Sarritan, zuzendariak, kamera-mugimenduez baliatuz, plano batetik bestera pasatzea erabakitzen du hartualdi berean, bere sormen-premiak betetzeko eta historiak berak dituen adierazpen-premiei erantzuteko.

Eszena

Eszena unitate abstraktua da eta klausula dramatiko bat erakusten digu. Elkarri lotutako hainbat hartualdiz osatua dago, eta horri esker pantailan unitate tematikoa sortzen da.

Eszena bakoitzak historiaren une jakin bat irudikatzen du eta bere esanahi berezia du; hala ere, eszenak ezin dira Sekuentziatik bereizi.

Sekuentzia

Sekuentzia, beraz, denbora- eta espazio-unitate bat da, elkarrekin lotuta dauden hainbat esenez osatua; eszena horiek, filmaren beraren barruan film txiki bat kontatzeko ahalmena dutenez, autonomo bihurtzen dira.

Egia esan, plano-sekuentzia delakoa ez da zorrotz-zorrotz hartuta zinema-hizkuntzaren osagai hutsa, zehaztasun teknikoaren eta antzezpenaren emaitza ikusgarria baizik, baina hala ere, bere eduki estetiko eta funtzio komunikatiboa direla-eta, aipatu beharreko baliabidea da.

Jeneralean eszena oso bat (nekez sekuentzia bat) duen hartualdi bakarra delako esaten zaio horrela. Plano-sekuentziak hartualdi luzeak izaten ditu, eta horien ezaugarri nagusia da plano batetik bestera igarotzea hartualdia eten gabe; hau da, teknikoki hartualdi baten iraupena izaten du, baina narrazioaren aldetik ikusita eszenaren ekintza dramatikoa erakusten du.

Plano-sekuentziak filma ikusteko hainbat abantaila ematen ditu, eszena eteteak dakarren denbora-etena eragozten baitu, baina horrez gainera aukera ematen dio ikusleari denbora-unitate berean, une horretan bertan gertatzen ari den ekintzaren dinamismoa bizitzeko bere xehetasun guztiekin.

5. Zinema, Giza eskubideak eta Hezkuntza. Proposamen didaktikoak

Giza eskubideen hezkuntza prozesu bat da eta horri esker pertsonak beren eskubideei eta besteen eskubideei buruz ikasten dute, ikaskuntza elkarreragilea eta parte-hartzailea oinarri hartuta. Jarrerak eta jokabideak aldatzeko, trebetasun berriak eskuratzeko eta ezagupenen eta informazioaren trukea sustatzeko helburua duen hezkuntza-lanerako eredu ere bada.

Ikaskuntza neurri handi batean bizipenaren bidez lortzen da, eta ez horrenbeste ezagutza-pila bat erdietsiz, eta alde horretatik zinema oso tresna egokia da ikasteko, aukera ematen baitigu munduan dauden eta denongan eragina duten arazoei buruzko kontzientzia zabaltzeko eta ikus-entzunezko baliabide horren bidez errealitateari hurbiltzeko.

Kamera gure begiradaren tresna da eta alde horretatik hezkuntzak errealitateari eta horren zergatiei buruzko begirada sentibera eta kritiko bihurtu behar luke.

Hortxe dago gakoa.

Giza eskubideen adierazpen unibertsalari buruzko gogoetak

- 1- Zein dira oinarrizko eskubideak edonorentzat?
- 2- Zure ustez zein dira zure eskubideak?
- 3- Zein dira nekez aitortzen dizkizuten eskubideak?
- 4- Besteen zein eskubide kostatzen zaizu gehien aitortzea?
- 5- Zein dira gehienetan urratzen diren eskubideak?
- 6- Adierazpena herrialde askok izenpetu badute ere, praktikan zergatik ez dira onartzen aurrerapen baten bidez?
- 7- Zein eskubide falta dira Adierazpen horretan?
- 8- Zer nolako zereginak bete beharko lirateke Giza Eskubideak lortzeko?

Metodologia

Jarraian proposatzen dizkizuen jarduera hauek gidaliburuaren amaieran alpatutako liburu edo iturrietan aurkituko dituzue. Beraz, ez kezkatu, baliabide ugari ditugu-eta. Hala ere, gauzak argi eta garbi esanda, jarduera hauek "aitzakia ezin hobea" dira gogoeta eta azterketa pertsonalaren inguruko gaiak lantzeko eta kontzeptu batzuk aztertzeko, hala nola bizikidetza, begirunea, kultura parte-hartzailea eta abar.

Jarduera horiek egiteko ezinbestekoa da gelan giro egokia sortzea, taldeak bere kabuz autogestionatu eta mundu guztiak parte hartzeko modua izan dezan. Arreta handiz joka ezazue kontraesanetan ez erortzeko. Kultura parte-hartzaileaz ari garenean ikasleei parte hartzen uzten ez badiegu, aurpegiratu egingo digute arrazoi osoarekin. Zuek zenbat eta gutxiagotan parte hartu, hainbat eta hobe. Berez, egokiena zera litzateke: taldeak bere kabuz jardun dezala, zuek emango dizkiezuen jarraibideak kontuan hartuta noski.

Saiatu saio malguak egiten; eska iezaiezue kexak azaldu orde proposamenak egin ditzatela, eztabaida batean elkar aditzen ez dutenean besteak esan duena beste era batera esan dezatela... entzuketara aktiborako tresna egokiak erakutsi ikasleei, jarduera beren eguneroko bizimoduko adibideekin osatu dezatela....

Gelan giro egokia sortu eta ulertarazi behar zaie bizikidetza eta gizalege-arauak eharrezkoak direla, baina ez norbaitek ezartzen dizkigulako, denon artean hitzartzen ditugulako baizik; beren iritzia kontuan hartzen dutela ikusiz gero beste modu batean konektatuko dute taldeko gainerakoarekin.

Argazkia: Nieves Prieto

Unitate didaktikoa

Ariketa	Helburuak	Edukiak	Prozedurak	Jarrerak
Lehen irudipena	Filmak pertsonaien bidez sorrarazten dituen berezko sentimenduak aztertzea	Giza eskubideen kontzeptuan sakontzea	Lehen irudipenak sortzea eta eztabaida	Gure pertzepzioen bidez, iritzia berez sortzen ikastea
Zazpi desberdintasunak	Gizarte hierarkiak ezartzera eramaten gaituzten gizarte desberdintasunaren inguruan gogoeta egitea.	Desberdintasun kulturalak	Talde lana	Gure aurreiritzien atzean zer dagoen aztertzen ikastea
Aukeratu laguna	- Gizarteak pertsonen gainean dituen iritzietan aurreiritziak daudela aitortzea. - Aurreiritzia orokortze distortsionatua dela ulertzea; beraz, bidegabea. - Aurreiritziak jasaten dituzten pertsonen bizitzan	Aurreiritziak, estereotipoak eta bazterkeria	• Talde lana • Eztabaida • Galderak • Bateratze lana	- Pertsonen gaineko iritzia ematerakoan, haien barne-kualitateei erreparatzea, eta ez haien kanpo-itxurari, zer gizarte taldetakoa edo talde etnikotakoa den kontuan hartu gabe.

	aurreiritziek sortzen dituzten kalteak nabarmentzea			
Kalea ezagutzea	<i>Immigrazioa kalean gaiari lotutako gertakari baten gaineko informazioa bildu eta erkatzea.</i>	Eguneroko sentimenduak eta egoerak immigrazioaren errealitateari buruz	• Elkarriketa bat egitea • Ikerketa lana • Bateratze lana	Immigrazioaren berezitasunak ulertzea
Gure idoloek betetzen duten eginkizuna	Abesten ditugun kantuen bidez adierazitako kultur desberdintasunak aztertzea	• Kultur desberdintasunak • Immigrazioa	Abestien edukia aztertzea	Idolotzat jotzen ditugun pertsona ospetsuengandik iristen zaizkigun mezuekin kritiko izaten ikastea.

Esteka honetan gogoeta eta jarduera erabilgarri asko aurkituko dituzue zuen lanerako.
http://www.aulaintercultural.org/mot.php3?id_mot=61

Ebaluazioa

Beharbada, jarduera mota hauetako zatirik garrantzitsuena da. Ikuspegiak beti izan beharko luke Giza Eskubideak ezagutzea eta norberarengan trebezia hauek garatzea: errespetua, gogoeta eta kritikotasuna. Jarduera bakoitzean errepikatzen ibili behar ez izateko, unitate didaktiko orokorrean aipatu dizuegu.

1. Ariketa. Lehen irudipena

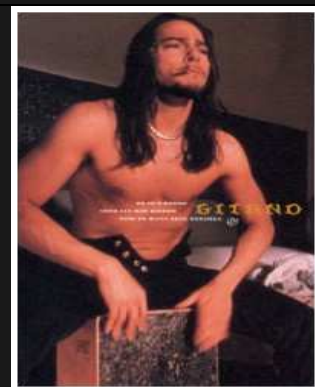
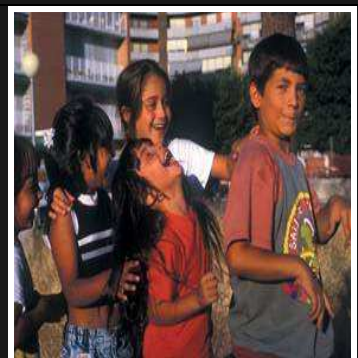
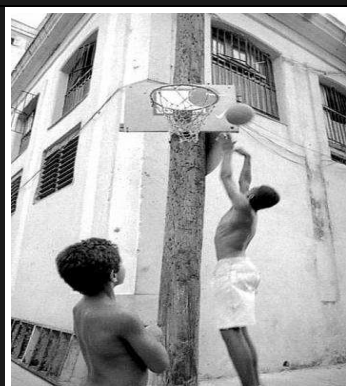
Helburua	Filmak pertsonaien bidez sorrarazten dituen berezko sentimenduak aztertzea
Ariketa garatzea	Galdera hauei buruzko gogoeta egitea: • Zure ustez, zertan ari dira haurra eta aita? • Zure ustez, zergatik egiten dute? • Zergatik ez dute bidaia hegazkinez egiten, erosoago eta seguruagoa izanik? • Ezagutzen al duzu horrelako bidaiarik egin duen inor? • Zer gertatuko litzateke kamioi azpian bidaia egiten aurkituko balituzte? • Zure ustez, aterako al lirateke beren herrialdetik, han bizimodua irabazteko aukera balute? • Zer gertatu da metroan? • Kostatzen al zaio haurrari integratzea? • Zure ustez, eroso al dago aita han? • Zergatik eraman dute? • Zer aurkitu dute guardiek? • Zer gertatzen da? • Zer islatzen du aitaren aurpegiak? • Zer iritzi diozu aita eta semea banantzeari? • Zure ustez, maite al du aitak semea?

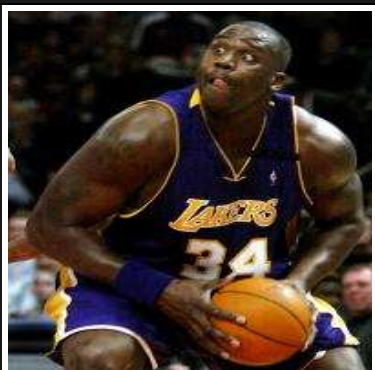
Materiala	Prest izan filmeko fotograma batzuk, eztabaida bideratzeko.
	60 minutu
Oharrak	Garrantzitsua da ariketa hau lehenengo egitea, ikasleen lehen irudipenak aprobeitzatzeko eta, batez ere, filmak haiengan sortu dituen zirrararik berezkoenak baliatzeko. Pentsatu film laburrak aitzakia emango dizuela Giza Eskubideen gaia hizpidera ekartzeko; era berean, ariketen bitartez, Giza Eskubideen eduki batzuk zehatzago aztertzeke aukera izango duzue.

2. Ariketa. 7 desberdintasunak	
Helburua	Gizarte hierarkiak ezartzera eramaten gaituzten gizarte desberdintasunaren inguruan gogoeta egitea
Ariketa garatzea	• Banatu argazkiak biltzen dituen orria eta utzi denbora puska bat, ikasleek beren lehen irudipenak ager ditzaten. Ziurtatu badakitela nor diren pertsonaia ospetsuak eta, behin ariketa ongi ulertzen dutenean, utzi denbora puska bat, argazkian aurkitzen dituzten desberdintasun guztien gainean pentsatzeko. • Eskatu ikasleei bururatzeko zaien gauza oro idazteko, inolako zentsurarik gabe. • Behin hitzak orrian idatzi dituztenean, gaia gelako talde osoak landuko du, iritzi guztiak agertzeko, bateratzeko. • Edukien zatian (3. puntua) dagoen informazioak lagunduko dizue ikasleen iritziak gizarte, ekonomia eta kultura arloan dauden desberdintasunekin lotzen.
Materiala	Orri argazkiduna eta horma-irudi handia, ikasleen iritziak idazteko
	45 minutu
Oharrak	Era askotako bazterkeria sorrarazten dituzten estereotipoen eta aurreiritzien kontrako heziketa-lanarekin lotu dezakezue ariketa hau. Proposamen bat: hasi aurreiritzien eta estereotipoen teoria lantzen harik eta hainbat bazterkeria mota zerrendatu arte (generokoak, arrazakoak, erlijioak... etab.). Saiatu zerrenda bakoitza irakasgai desberdinetan banatzen, gaiari zeharka ekiteko eta irakasle guztien laguntza izateko. <u>Eztabaida jarduerarako:</u> Egiazkoak al dira gure pertzepzioak? Nola ezaba ditzakegu gure aurreiritziak? Zertarako balio dute estereotipoak? Bidegabeak al dira? Egia al dira? Nola eragiten dio gure izaerari "bestearen" begiradak? Nola definituko zenituzke hitz hauek: enpatia, ezagutza, asertibitatea, tolerantzia, bitartekaritza, identitatea... etab.? Oharra: jarduera honetako ariketak helbide honetan aurkitu ditugu: http://images.google.es/images?svnum=10&hl=es&lr=&q=gitanos http://www.flamenco.ru/flamenco/photo_galleries/images/cortesgitano.jpg soil-soilik erabilera pedagogikorako.

2. Eranskina. 7 desberdintasunak

Idatzi eskuineko laukian eskuineko eta ezkerreko argazkien artean dauden 7 desberdintasunak, bai eta zer lotura ikusten dituzuen bien artean ere.

3. Ariketa Aukeratu zure laguna	
Helburua	- Gizarteak pertsonen gainean dituen iritzietan aurreiritziak daudela aitortzea. - Aurreiritzia orokortze distorsionatua dela ulertzea; beraz, bidegabea. - Aurreiritziak jasaten dituzten pertsonen bizitzan aurreiritziek sortzen dituzten kalteak nabarmentzea - Pertsonen gainean iritzia ematerakoan, haien barne-kualitateei erreparatzea, eta ez haien kanpo-itxurari, zer gizarte taldetakoa edo talde etnikotakoa den kontuan hartu gabe.
Ariketa garatzea	1. Ikasleak bi taldetan banatuko ditugu. Gero, 1. eranskinetako galderak arbelean idatziko ditugu. 2. talde bati 2. eranskinetako argazkiak emango dizkiogu, eta besteari, 3. eranskinetakoak. Ikasle bakoitzak bere konpainia edo lagun gogokoena aukeratu beharko du, arbelean galderei erantzunez. 3. Bi taldeek emandako erantzunak eratu eta bateratuko ditugu eta azalduko diegu zenbakiak pertsona berebereri dagozkiela (4. eranskina, ebaluazioan soilik esango da). Eztabaidan, aurreiritziek eragindako kanporaketa eta bazterkeria mekanismoak aztertuko dira.
Materiala	2. eta 3. eranskinetako argazkiak; argazki bakoitzetik, ikasleen erdiari bat emateko adina.
	Aldakorra
Ebaluazioa	 Egokia izan al da ariketa, gure aurreiritziak aztertzeko eta aurreiritziak jasaten dituzten pertsonengan kalteak sortzen dituztela jakiteko? Ulertu al dugu pertsonen barne-kualitateen (pertsonaren kalitatea) eta kanpo-ezaugarrien artean dagoen desberdintasun izugarria? Galdera hauek egokiak dira, eztabaida eragiteko: - Laguna aukeratzekoan, ba al dago desberdintasunik beste pertsonen gainean dugun iritzian (eta ariketa hau egiteko aukeratu dugun laguna bilatzerakoan) barne-kualitateei erreparatuta eta kanpo-itxurari erreparatuta,? - Aldatuko al zenuke zure aukeraketa, pertsonaren bi alderdiak ezagututa? Noiz da aukeraketa egokiagoa, barneari begira ala kanpo-itxurari begira aukeratzeko dugunean? - Agertzen al da aurreiritzia gure gizartearen? Eta gure institutuan? - Ba al du eraginik aurreiritziak gure eguneroko bizitzan? Nola sentitu gara esperientzia hau egitekoan? Ezer ikasi al dugu? Ezagutzen al duzu horrelako ezaugarriak dituen inor, bai barne-kualitateak bai kanpo-kualitateak? (Adibiderik bururatzen ez bazaie, jo 4. eranskinera). Ondoriorik badago, idatzi eta jarri ikusgai ikasgelako taulan.
Oharrak	Aurreko esperientziak ikasleen jarreretan inolako aldaketarik sortu badute eta tolerante izaten ikasi badute, hirugarren urratsa da intolerantzia, arrazakeria, jarrera xenofobo, antisemita eta bazterkeria ororen aurkako konpromisoa lantzea.

3. ariketarako eranskinak:

1. Eranskina 3. ariketa Aukeratu laguna

 Nor aukeratuko zenuke, ariketa hauetako bakoitza zurekin egiteko? (Pertsona bakar bat aukeratu behar da, galdera bakoitzeko). Molde bereko beste galdera batzuk sar daitezke, hau da, zer konpainia klase dugun gogokoen pentsarazteko balio digutenak.

1. Norekin antolatuko zenuke zure urtebetetze jaia?
2. Kirol talde bateko arduraduna bazina (ez profesionala), nor fitxatu nahiko zenuke?
3. Zure ustez, nor ote da ikaskide onena gelako lan bat elkarrekin egiteko?
4. Norengan jarriko zenuke konfiantza, zuri arazo larri-larria konpontzen laguntzeko?
5. Nor aurkeztuko zenuke zure lagunei?
6. Norekin joango zinen oporretara, bidaia luze bat egiteko?

2. Eranskina 3. ariketa Aukeratu laguna

 Zure lagunak izan daitezkeen pertsonen kualitateak:

1. Pertsona dibertigarria eta kantuzalea (ongi samar abesten du)
2. Bizimodu osasungarria duen pertsona, kirolaria eta esperientzietan aberatsa.
3. Pertsona itxi eta barnerakoia, gogaikarri eta berekoia. Gelakideei ez zaie jasangarri.
4. Pertsona buru azkarra, ernea, borondate handikoa.
5. Sormen handiko pertsona ausarta.
6. Balio espiritualak eta giza balioak biltzen dituen pertsona.
7. Edozer egiteko gauza den pertsona (esplotatzailea, gezurtia...) irabaziak handitzeko.
8. Pertsona hipersentikorra, munduaz duen ikuspegia gainerakoekin partekatzen duena.
9. Besteek berarekin ongi pasatzen dutenean gozatzen duen pertsona.
10. Kirolerako ahalmen handia duen pertsona, ausarta, zintzoa eta adiskideen adiskide mina.

3. Eranskina 3. ariketa Aukeratu laguna

 Zure lagunak izan ditzakeen ezaugarriak, itxuraz:

1. Emakume gazte ijitoa.
2. Enpresaburu gizonezko beltza
3. Mutil gazte erakargarria.
4. Gizon minusbaliatu heldua.
5. HIESak jota dagoen gizon homosexuala.
6. Adineko emakumea.
7. Gizon dotorea, gazte samarra.
8. Hegoamerikako emakume etorkina.
9. Ajeak jotako emakumea.
10. Gaixo dagoen gizon beltza.

4. Eranskina 3. ariketa Aukeratu laguna

 2. eta 3. eranskinetako ezaugarriak biltzen dituzten benetako pertsonak (zenbaki-lotura berbera mantentzen da)

1. Rosario Flores kantaria.
2. Carl Lewis txapeldun olinpikoa.
3. A. J. L. (gezurrezko izena; horrelakoak ez dira bakanak nerabeen artean)
4. Stephen Hawking astrofisikoa.
5. Freddie Mercury musikari eta kantaria.
6. Ama Teresa Kalkutakoa.
7. J. A. G. (gezurrezko izena; horrelakoak ez dira bakanak gazte exekutiboen artean)
8. Isabel Allende txiletar idazlea.
9. Rafaela Aparicio aktorea
10. Magic Jonhson saskibaloi jokalaria ohia.

4. ariketa Kalea ezagutzea

Helburua	<i>Immigrazioa kalean gaiari lotutako gertakari baten gaineko informazioa bildu eta erkatzea.</i>
Ariketa garatzea	Ariketa honek bi parte ditu, eta denboraren arabera, bi saio egin daitezke. 1. Fasea: Elkarrizketa prestatzea eta elkarrizketatua aukeratzea. 1. 4nakako taldeak eginen ditugu. 2. Talde bakoitzak elkarrizketaren edukia idatziko du eta elkarrizketatuek izan beharko dituzten soslaien zerrenda eginen du. Elkarrizketak gehienez 10 galdera izango ditu. 3. Taldearen tamainaren arabera, elkarrizketak binaka egingo dira edo taldekide bakoitzak berea. 2. Fasea: Elkarrizketa egitea. 1. Hurrengo saiorako, taldeek elkarrizketak eginak izango dituzte; halaber, zerrenda batean bilduko dituzte elkarrizketa egitean gertatu diren bitxikeriak eta/edo zailtasunak, eta gelakideen aurrean azalduko dituzte. 2. Denborarik ez badago edo ezin bada kalean elkarrizketarik egin, aipatutako soslaiekin bat datozen pertsonak gelara etortzera gonbidatuko ditugu. Halakoetan, talde bakoitzak kide bat aukeratuko du, elkarrizketa egiteko. Eta gero taldeak albiste gisa idatziko du elkarrizketa.
Materiala	Ordubeteko 2 saio, astebeteko tartearekin.
	45 minutu, prestaketarako, eta aldakorra, elkarrizketa faserako
Oharrak	Interesgarria da jarduera hau aprobetxatzea, ikasleak kalera atera eta jendearekin mintza daitezen, zer gertatu den partekatzeko, komunikazioarekin zerikusia duten alderdiei lotuta. Iturria: http://www.edualter.org/material/ejido/index.htm

Elkarrizketatuaren soslai		
Sexua	Adinak	Lanbidea
Aleatorioa edo aukeratua	Ezaguna edo ezezaguna	Ikasketak

5. ariketa Gure idoloek betetzen duten eginkizuna	
Helburua	-Hainbat kantutan adierazitako kultur desberdintasunak aztertzea. -Filmen, abestien, bideo-klipen bidez iristen zaizkigun mezuekin kritiko izaten ikastea. Idolo gisa tratatzen ditugun pertsonen partetik.
Ariketa garatzea	Eman ikasleei hainbat kantutako letrak. • Clandestino-Manu Chao • Salam Aleikum- Nash Marraquesh • Contamíname-Pedro Guerra •Barricada...etab. Irakurri abestia, zer gai agertzen duen ikusteko, eta mundua zer-nola deskribatzen duen jakiteko. Ikasleek azaldutako ideiak jasoko ditugu; onena da ikasle batek besteek esandako guztia idaztea. Kontua da ikasleek egoera beraren aurrean zer ikuspegi duten eztabaidatzea. Iritzi bakoitza oso garrantzitsua da eta den-dena idatzi behar da. Gero, jarri musika eta abestu. Erreparatu letrari, eta batez ere, dibertitu musikarekin... Hitz egin ikasleek gustukoak dituzten pertsona ospetsuei buruz eta zergatik. Nolakoak dira? Nolako jantziak eramaten dituzte? Zertaz mintzatzen dira? Sozialki konprometituak al daude? Nola? Gero, beste gai bati buruz hitz egingo duzue: ea bakoitza nola konprometitzen den bere errealitatearekin, familian, auzoan, elkarteetan, politikan... Bideratu eztabaida kontu honetara: zer-nolako ekarpena egiten diozu ZUK munduari?
Materiala	Abestien eranskinak eta beren CDak. Arbela. Orri zuriak eta bolalumak.
	Aldakorra
Oharrak	Protesta-kantuari buruzko ikerlan txikia egiteko eskatuko diegu ikasleei; pertsona ospetsu batzuen konpromiso aktiboari buruz; adibidez, U2 taldeko Bonori buruz.

SALAM ALAIKUM (Nass Marrakesh)

Afrika-Maroko

Salamo alaikum

Salamo alayna (bis)

‘Oddo Salam

Ahlo Salam

‘Oddo Salam

Ahlo Salam

Oh!

Eh!

Oh!

Eh!

CLANDESTINO (Manu Chao)

Europa- França

Solo voy con mi pena
sola va mi condena,
correr es mi destino
para burlar la ley.
Perdido en el corazón
de la grande Babylon,
me dicen el clandestino
por no llevar papel.

Pá una ciudad del norte
yo me fui a trabajar,
mi vida la dejé
entre Ceuta y Gibraltar.
Soy una raya en el mar,
fantasma en la ciudad,
mi vida va prohibida,
dice la autoridad.

Solo voy con mi pena,
sola va mi condena,
correr es mi destino
por no llevar papel.
Perdido en el corazón
de la grande Babylon,
me dicen el clandestino,
yo soy el quiebra ley.

Mano negra clandestina,
peruano clandestino,
africano clandestino,
marihuana ilegal.

Solo voy con mi pena,
sola va mi condena
correr es mi destino
para burlar la ley.
Perdido en el corazón
de la grande Babylon
me dicen el clandestino
por no llevar papel.

CONTAMÍNAME (Pedro Guerra)

Kanariak

Cuéntame el cuento del árbol dáctil de los desiertos
de las mezquitas de tus abuelos,
dame los ritmos de las darbucas y los secretos
que hay en los libros que yo no leo.

Contamíname
pero no con el humo que asfixia el aire
ven
pero sí con tus ojos y con tus bailes
ven
pero no con la rabia y los malos sueños
ven
pero sí con los labios que anuncian besos

*Contamíname
mézclate conmigo
que bajo mi rama
tendrás abrigo*

Cuéntame el cuento de las cadenas que te trajeron
de los tratados y los viajeros,
dame los ritmos de los tambores y los voceros
del barrio antiguo y del barrio nuevo.

Contamíname...

Cuéntame el cuento de los que nunca se descubrieron
del río verde y los boleros
dame los ritmos de los buzukis, los ojos negros,
la danza inquieta del hechicero.

Contamíname...

Jarduerak

Gida honetan proposatzen dizkizuegun fitxez gainera, badira beste jarduera batzuk Giza Eskubideei buruzko kontzientzia sustatzen lagunduko dizuetenak; era horretan, hezkuntza-lana modu zabalagoan eta osatuagoan egin ahal izango duzue.

Giza eskubideekin zerikusia duten efemerideak

Giza eskubideen inguruko efemerideak didaktika eta hezkuntzarako erabiltzea oso egokia izan daiteke bizikidetzarako bakea behar dela azpimarratzeko; azpimarra itzazue, modu positiboan, giza eskubideekin zerikusia duten eta gainditu gabeko egoera batzuk gogorarazteko baliagarriak diren alderdi desberdinak.

Datak:

Haurren Eskubideen Nazioarteko Eguna, azaroaren 20a

Giza Eskubideen Eguna, abenduaren 10a

Bakearen Aldeko Eskola Eguna, urtarrilaren 30a.

...

Ikastetxe arteko ekintzak

Hainbat ikastetxek batera jarduerak egitea oso mesedegarria da ikastetxeetako profesionalen arteko lankidetzarako, eta gainera harremanetan jarriko ditu auzo eta herrietako neska-mutilak.

Elkartasun-kanpainak

Kanpaina bereziak oso baliagarriak izan daitezke gauzak elkarrekin banatzen ikasteko, axolagabeak ez izaten ikasteko, eta ikasleak Hirugarren Munduari laguntzen dieten GGKEekin eta berdintasuna eta justizia sustatzen duten erakundeekin harremanetan jartzeko.

Honako jarduerak egin ditzakezue: GGKEekin elkarlanetan aritzea eta proiektuetan parte hartzen duten boluntarioen lekukotasunak eskaintzea edo Giza Eskubideen aldeko kanpaina eta erakundeetan parte hartzea.

Ikastetxeen arteko korrespondentzia eta trukeak

Ikastetxeen artean korrespondentzia trukatzeko oso egokia izan daiteke beste errealitate batzuei buruzko komunikazio-premiak betetzeko, beste leku eta kultura batzuen inguruko jakin-mina pizteko edo beste hizkuntza eta kultura batzuen ikasketan teknika berezi moduan erabiltzeko.

Aukera ditzakegun harremanak:

Etengabeko korrespondentzia izan dezakezue maila bereko ikasgelen artean, Espainiako erkidego bereko beste ikastetxe batzuekin edo munduko gainerako lekuetako ikastetxeekin. Bereziki interesgarria da zenbait pertsonak "etsaitzat" hartzen dituzten herrialde edo lekuetakoak izatea.

Giza Eskubideei buruzko aldizkariak edo argitalpenak

Giza eskubideen defentsa sustatzen duten aldizkarietan idaztera anima ditzakezue; era horretan ikasleen lanak eta komunikazioak zabaltzen eta ezagutarazten lagunduko duzue. Idazketa oso egokia da ikerketa eta arte arloan ikasleen sormena bultzatzeko eta eskolan bertan kultura-ekoizpenak aurrera ateratzeko.

Antzerkia eta giza eskubideak

Antzerkiak gorputz adierazpena eta hizkuntza dramatikoa lantzeko aukera ematen du, eta aldi berean, ikasleek antzeztzen dituzten obrak abiapuntu harturik, gai jakin batzuei buruzko sentsibilizazioa ahalbidetzen du.

Antzerki-emanaldiak, txotxongilo-erakustaldiak eta abar proposa ditzakezue. Ikasleek berek sortutako testuak edo berdintasunari eta justiziarri buruzko beste obra batzuetako testuak erabil ditzakezue. Horiei buruz eta horietan agertzen diren sentimenduei buruzko iruzkina egin.

Ikastetxeko liburutegia

Bakea, gatazka eta giza eskubideei buruzko Haur eta Gazteentzako liburu aukeratuak eskaini behar zaizkie ikasleei irakurtzearen plazera eta pentsamendu kritikoa sustatzeko.

Proposatzen dizuegu liburu horietakoren bat irakurtzea eta gero foro bat egitea, edo bestela pertsonen eskubideen aitortpena sustatzen duten testuak sortzea.

Erakusketak:

Erakusketak oso egokiak dira, gai bat norberaren iritziaren arabera eta talde osoaren ikuspegi orokorraren arabera lantzeko aukera ematen baitute.

Beren edukiengatik interesgarriak diren gaiak aukera ditzakezue, eta horien berri emateko neska-mutilen sormena sustatzen duen moduren bat bilatu: adibidez, grafiti bat egin. Gero, sail desberdinetan sortutako lanak ikastetxeko guztiei aurkeztuko zaizkie. Komunikazio-bide gisa eta eskola-inguruneaz kontzientzia hartzeko bide gisa ere erabil daiteke.

Gure proposamenak: Kartelak, collageak, eranskailuak, marrazkiak, ikus-entzunezkoak. Bakea eta giza eskubideen defentsa aldarrikatu duten pertsonen buruzko erakusketak. Bakearen aldeko txiste grafikoaren bilduma

Lankidetza-jolasak

Didaktika eta hezkuntza helburuetarako erabiltzen direnean oso proposamen egokiak dira, jolas egite hutsaren atseginez gozatzen erakusten baitute, eta ez dago galtzailerik. Lankidetza eta komunikazio-modu desberdinak ezagutzen laguntzen dute. Giro aktibo, parte-hartzaile eta komunikatzailea sortzen laguntzen dute. Errealitatea ezagutzeko esperientzia eskaintzen digute.

Pedagogia, jolas, partaidetza eta sormenerako tresna gisa erabiltzen dugu. Giro positiboa sortzen laguntzen du. Jolas ez-lehiakorrek oso esperientzia onuragarria dira taldearentzat.

Jolas motak ¹:

Finkapen, ezagutza, konfiantza, komunikazio, lankidetza eta gatazka-konponbiderako jolasak.

¹ Paco Cascón-en "La alternativa el juego 1 y 2" delakoan begira dezakezue.

Lankidetzak-jolasak

Nork bere burua finkatzeko jolasak

Horien helburua da pertsonaren autokontzeptua garatzea eta taldean finkapen hori sustatzea. Pertsonen edo taldearen alderdi positiboak bultzatzen dituzte. Era berean, aukera ematen dute norberaren premiak ezagutzeko eta horiek giro egoki batean adierazteko, taldearen barruan onarpena eta integrazioa areagotzeko. (Ezaugarrien zerrenda, gaitasunen silueta, ondo egiten ditudan gauzak...)

Ezagutza-jolasak

Taldea osatzeko lehenengo urratsetako bat da; elkar ezagutzeko aukera ematen die parte-hartzaileei.

Nork bere burua aurkeztea eta gure gaitasunak eta zaletasunak azaltzea, baldintza jakin batzuk betetzen dituen norbait bilatzea, atsegin zaizkigun gauzen zerrenda aurkeztea, maizterren jolasa egitea gure izenak esanez...

Konfiantza-jolasak

Nork bere buruan eta taldean duen konfiantza probatzeko eta sustatzeko ariketa fisikoak. Aldez aurretik taldeko kideek elkar ezagutu behar dute.

Konfiantza garrantzi handikoa da: elkartasunezko jarrerak sustatzeko, ahalegin handiagoa eskatzen duen talde-lana prestatzeko, gatazkei aurre egin edo erabakiak hartzeko.

Bi baldintzatan oinarritzen dira: Taldearen barruan jarduteak sortzen dituen baldintzak: erreakzioak, bulkadak, beldurrak, esperientzia atsegingarriak. Besteekiko eta ingurunearekiko gure harremanaren ohiko erreferentzia-puntuak aldatzea.

Komunikazio-jolasak

Komunikazioa bizkortzeko helburua dute eta taldean norabide bakarreko hitz-komunikazioa hautsi nahi dute. Entzuketara aktiboa eta hitzezko komunikazioaren mezuaren zehaztasuna sustatzea. Hitzezkoa ez den komunikazioa eta harreman estuagoak eta irekiagoak bultzatzea.

Adibidez, marrazkia deskribatzea, mimikaren bidez zerbait asmatzea, mezu bera hainbat laguni ematea, papertxoak ematea...

Lankidetzak-jolasak

Harreman lehiakorak gainditzeko baliabide garrantzitsuak dira. Jolas hauek helburu komuna dute eta sormenezko lankidetzarako espazio bat sortzen dute.

Lankidetzazko aulkiak, talde-antzezpenak...

Gatazkak konpontzeko jolasak eta teknikak

Helburua da horiek deskribatzen ikastea eta zergatiak, elkarreraginak, erreakzioak eta abar ezagutzea.

Gatazkak konpontzeko teknikak, rol-jolasak.

Jolasen ebaluazioa

Jolas bakoitzaren parterik garrantzitsuena da (metodo sozio afektiboa) horrek aukera ematen baitigu ikasleak bere buruarekin eta besteekin nola sentitu den aztertze eta konpartitzeko, jardura aztertze (erreakzioak, sortu diren egoerak) eta eguneroko bizimoduan gertatzen diren antzeko egoerak balioesteko, nola konpondu diren eta zergatik ikusteko.

6. Egizu zerbait

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak

Globalizazioaren aurkako mugimenduak
Migrazioak
Giza Eskubideei buruzko baliabideak
Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza
Nazioarteko Elkartasuna
Emakumeak
Sindikatuak

Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak

Giza Eskubideen Aldeko ONUren Goi Komisariaren Bulegoa
Nazioarteko Amnistia Espainia
Marokoko Giza Eskubideen Aldeko Elkarte (AMDH)
Maiatza Plazako Amak Elkarte
Human Rights
Torturaren Aurkako Taldea
Equipo Nizkor: Giza Eskubideak Latinoamerikan
Maiatza Plazako Amonak
Human Rights Watch
Giza Eskubideen Aldeko Nazioarteko Federazioa
FIAN: Elikatzeko Giza Eskubidearen alde
INCHIRI: Giza Eskubideak Merkataritzan eta Inbertsioetan
Rigoberta Menchú Fundazioa
Maghreb des droits de l'Homme
San Pedro Nolasco GKE

Globalizazioaren aurkako mugimenduak

RCADE: Red Ciudadana por la Abolición de la Deuda Externa
Attac Nazioartekoa
Attac Madrid
Maastrich-eko Europaren aurkako mugimendua
Portoalegreko Munduko Gizarte Foroa 2002
Via Campesina
Erresistentzia Globaleko Mugimendua
Sevillako Gizarte Foroa
Europako Gizarte Foroa
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Migrazioak

Zaragozako Abokatuen Elkargoko Atzeritarrei buruzko Web orria
Etorkinen Informazio eta Laguntzarako Taldea (GISTI-Francia)
SOS Racismo Madrid
Andalucía Acoge
IOÉ kolektiboa
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Giza Eskubideei buruzko baliabideak

Giza Eskubideei buruzko Baliabideak Interneten Pangea
Zaragozako Unibertsitateko Giza Eskubideei buruzko Zerbitzaria
Pangea: Internet Solidarioa
Kontrainformazioa Nodo50

UNESCOren Bakearen eta Giza Eskubideen Aldeko Katedra
Granadako Unibertsitateko Kulturarteko Ikerlanetarako Laborategia
Bakerako Ikerketa Zentroa
Minesottako Unibertsitateko giza eskubideei buruzko baliabideak (gaztelaniaz)
Behartutako desagertuenak
MoveOnPeace
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza

Edualter
Apdhe-ren Bake Hezkuntza Mintegia
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Nazioarteko Elkartasuna

Intermon
Askapen Nazionalerako Fronte Zapatista
Sodepaz
Arabiar Kausaren Aldeko Elkartasun Batzordea
Kanal solidarioa
Garapenerako GKEen konfederazioa (CONGDE)
Fronte Polisarioaren Espainiako Ordezkaritza
ACSUR Las Segovias
Mugarik gabeko Medikuek
Saharar preso eta desagertuen aldeko elkarteak
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Emakumeak

Afganistaneko emakumeak
Emakumeak Sarean
Emakumeen Giza Eskubideen aldeko Plataforma
Espainiako Estatuko Erakunde Feministen Federazioa
Sexu Erasoen Biktimei Laguntzeko Elkarteak
Afganistaneko Emakume eta Haurrentzako Giza Laguntza (HAWCA)
Andaluziako Emakume Progresistak
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Sindikatuak

ELA
SOC-MR
USTEA
CC.OO.
UGT
CGT
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Beste zenbait

Ecologistas en Acción
Kontsumitzaile eta Erabiltzaileen Konfederazioa
World Watch
Granadako Kontsumo Arduratsurako Kanpaina
Drogamenpekotasun eta Hiesarako federazioa - Esteka
Greenpeace
Bidezko Merkataritzaren Estatuko Koordinakundea
A pulso
Melillako iruzur eta ustelkeriaren aurkako plataforma
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

7. Gehiago jakiteko...

Sarean dauden hezkuntza-baliabideak

Arrazismoa eta Xenofobia: Kulturartekotasunaren gatazka Orientabideak.

URL: <http://www.pntic.mec.es/revista3/junio/entrecul.htm>

Manuel Méndez Santamaría

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua: Kulturartekotasuna diogunean inguru berean dauden kultura desberdinen arteko bizikidetza gatazkatsua adierazi nahi dugu. Ingurune hori kultura horietako bati dagokio, guk nagusitza hartzen dugun horri hain zuzen, eta beste kulturak berriz, minoritarioak dira. Hezkuntza arduratsu baterako ondorioak.

Balioetan hezteak: bakerako hezkuntza

URL: <http://www.pntic.mec.es/98/diciembre/paz1.htm>

Manuel Méndez eta Pilar Llanderas

Ikastetxearen ikasketa-proiektuan arrazakeriaren eta jarrera xenofoboaren tratamendua eta aniztasunaren ezagutza sartzeko baliabideak.

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua

Bizikidetza hezkuntza-ingurunean: 1. Kulturartekotasuna. Alderdi Orokorrak. 2. Gizarteratzea. 3. Intolerantzia. 4. Intolerantzia II

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/cpr.de.la.latina.carabanchel/convivir/interc.html>

Jesús Marín María Cabeza

Bizikidetzaren gaia aztertzeke proposamenak; Europako "Convivir es Vivir" deritzan nazioz gairik programaren barruan irakasleak prestatzea, ikastetxeetan bizikidetza hobea lortu ahal izateko.

Unitate didaktikoaren gida: Berdinak gara, desberdinak gara

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/igua-dif.htm>

Madril-Mendebaldeko Hezkuntzako Lurralde Zuzendaritzaren Osabidezko Hezkuntzako irakasleek prestatua.

Kulturartekotasunaren inguruko gogoetak eta kontzeptu-azterketak eta jarduerak didaktikoetarako proposamenak. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

D.B.H.ko 4. ikasturteko Etika arloko programazioa.

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/ies.principe.de.asturias/Etica4.htm>

I.E.S. "Príncipe de Asturias". Lorca

Etika irakasgaia prestatzea Aniztasunaren zehar-gaia lantzeko.

Geure jostailuak egiten ditugu

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/juguetes.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Gerrakoak ez diren jostailuak egitea hondakinak erabiliz: Haur Hezkuntzarako lan-proposamena. Esperientzia honen bidez zeharkako hiru gairi buruzko alderdiak landu daitezke, horien artean bakea.

Indioak gara. Mozorroak hezkuntza-baliabide gisa erabiltzea zeharkako gaiak lantzeko

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/disfraces.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Haur Hezkuntzarako lan-proposamena, Komunikazio eta Antzezpen Arloko Ingurune Fisiko eta Sozialaren Arloan sartua. Era berean, oso gida baliagarria da Zeharkako Gaiak dagozkien alderdi batzuk lantzeko, adibidez: berdintasuna, besteenganako begirunea, tolerantzia, ingurumenaren babesa.

GKEak Eskolan

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/ongs.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Hainbat GKEk prestaturiko hezkuntza-materialen bilduma hau Haur Hezkuntzako zeharkako gaiak lantzeko erabiltzen da. Material bakoitzarekin batera fitxa bat dator eta bertan haren interes didaktikoari buruzko iruzkinak agertzen dira.

Elkartasunean hezte

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/primaria/transversales/vaquita.html>

Mercedes García Ruiz, Javier Pérez Llorente, Alberto Rodríguez Felipe, Ruth Rodríguez Ríos, Rocío Segura Rodríguez, Ana María Suárez Gea eta Natalia Villalobos Vencelá. Bakerako Hezkuntzari dagozkion gaiak aztertzen ditu eta Jarduera Koaderno du ikasleentzat. Lehen Hezkuntzarako prestatua.

Film baten azterketa estetiko eta etikoa

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/paz2.html>

Marta Soria eta Pablo Arnau

M. Manchevski-ren "Before the Rain" filma aztertuz, nahi dugu ikasleek hizkuntza zinematografikoaren bidez jaso dituzten balio moralak (tolerantzia, elkartasuna, aniztasuna) bereganatzea, eta espainiar curriculumaren zeharkako gaiet buruzko gogoeta egitea. Material didaktikoen fitxategi trinkotuak ere eskura daitezke: I Eranskina, filmaren iruzkina egiteko gida. Kontakizun mitikoa genero humanistikoaren barruan, II. Eranskina, filma ikusteko gida: osagai teknikoak, formalak eta estetikoak. .

Desberdintasunen hiria, arrazakeriaren, xenofobiaren eta antisemitismoaren aurkako erakusketa

URL: <http://www.pntic.mec.es/pagtem/babel/>

Baruch Spinoza Fundazioa.

Argazki Erakusketa birtuala; gaiak ikasgelan aztertzeko beharrezko iruzkinak ematen ditu. Bere helburua da intolerantziatzko jarrerak eta jokabideak erakustea, gogoeta sustatzea eta jarrerak aldatzea. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

Informazioa eta baliabideak beste zerbitzari batzuetan:

"Crece con Derechos" proiektua

URL: <http://www.ucm.es/info/quiron/crecer.htm>

Hezkuntza Fakultatea – Irakasleen Heziketa Zentroa – Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea

Oso material didaktiko interesgarriak dituen proiektu honen bidez haurrek beren eskubideei buruz kontzientzia handiagoa hartzea lortu nahi da. Ekimen horretan oso kontuan hartu da XXI. Mendeko Hezkuntzarako Nazioarteko Batzordearen Txostenaren gomendioa, aurrerapen teknologiko berriek ematen dizkiguten aukerak hobeto aprobetxatu behar direla baitio.

EDUALTER, Bake, Garapen eta Kulturartekotasunerako Hezkuntza baliabideak sarean

Katalana, galegoa, euskara eta gaztelania.

URL: <http://www.pangea.org/edualter/>

Hainbat eratako materialak (liburu eta artikuluen fitxak, bideoak, dokumentuak) Bakearen, Kulturartekotasunaren eta Garapenaren Hezkuntzarako. Material horien fitxategi trinkotuak eskura daitezke PDF formatuan.

Fundació per la Pau

Katalana, gaztelania, ingelesa

<http://www.pangea.org/perlapau/>

Dokumentuak eta baliabideak sarean, bereziki "Boletín de la Fundación por la Paz" argitalpena. Fundazioak Baliabide eta Dokumentazio Zentroa du eta hainbat mintegi

antolatzen ditu, bakearen defentsa, desmilitarizazioa, indarkeria-eza eta elkartasuna aztergai hartuta.

Espainiako Gazteriaren Kontseilua (CJE)

URL: <http://www.cje.org/tolerancia/toleraindex.htm>

Material asko eta oso egokiak ditu eta fitxategi trinkotuak eskuratzeko aukera ematen du. CJEk era askotako edukiak eskaintzen ditu bere zerbitzarian: abian diren kanpainak, Aniztasunaren aldeko Agiria, Kulturarteko Hitzordua, Kulturarteko Jolasa, Albisteak, legegadapenak eta abar.

Kulturarteko Hezkuntza

Ingelesa, frantsesa, alemana eta gaztelania

URL: <http://www.solidar.org>

SOLIDARen Web orria. Erakunde honek Gizarte Ongizatea, Hezkuntza Iraunkorra eta Garapen Iraunkorra bultzatzen duten hainbat GKE elkartzen ditu. Europako Batasunaren laguntza du.

Gizarte Ingurunea

Gaztelania, katalana, euskara, alemana, ingelesa eta frantsesa.

URL: <http://www.entornosocial.es>

Argitalpen elektronikoa hau hainbat biztanle-talderekin (adinekoak, ezgaituak, adin txikikoak, emakumea, gaztea, etorkinak, bazterturik dauden pertsonak eta abar) lan egiten duten erakundeentzat eta gizarte-arreta eta zerbitzuak eskaintzen dituzten zentroentzat egina da.

Arrazismoaren aurka lanean ari diren GKEen arteko lankidetzak.

Ingelesa, alemana eta gaztelania.

URL: <http://www.fight-racism.org>

GKEen orrialdea, esteka, iritzi eta albisteekin.

Arrazakeriaren eta Intolerantziaren aurkako Europako Batzordea, Europako Kontseilua.

Ingelesa eta frantsesa

URL: <http://www.ecri.coe.fr>

ECRIren orri ofiziala. Bere jarduerari buruzko dokumentu ofizialak ditu, datu soziologikoak eta hezkuntza-material oso egokiak (hezkuntza-paketeak, baliabide grafikoak eta bideo trinkotuak eskuratzeko moduan).

1997 European Year Against Racism

Gaztelania, ingelesa, alemana.

URL: <http://europa.eu.int/en/comm/dg05/1997/cover.htm>

Glosategia; arrazakeriari buruzko liburu eta filmen kritikak; arrazakeriaren aurkako borrokarako jardunbide egokiak: heziketa-ekimenak, esperientzien zabalkundea, hezkuntza-proiektua; Lehiaketak; Legeria; hori dena Europako eremuaren barruan.

Errefuxiatuentzako Nazio Batuen Goi Komisarioa – Nazioarteko Bulegoa

Ingelesa, frantsesa, alemana

URL: <http://www.unhcr.ch>

Unitate didaktikoak eta jarduerak prestatzeko moduluak, Hizkuntza eta Literatura, Arte, Historia, Geografia eta Gizarte Hezkuntza arloetan. Lehen Mailako Hezkuntzako Hirugarren Ziklorako (10-12 urte) eta Bigarren Hezkuntzarako: dena ingelesez. Material batzuk frantsesez.

CIPIE, Inmigrazioaren Behatoki iraunkorra

URL: <http://www.eurosur.org/CIPIE/prensa.htm>

Espainiako prentsan, irrati eta telebistetan inmigrazioari buruz diotena aztertzen du. Hedabideei buruzko txosten interesgarriak; sarean argitaratuak.

“Desberdinak Gara, Berdinak Gara” dokumental-baliabideei buruzko gida. -0) Madrid, 1995

URL: <http://www.eurosur.org/RACIS/portada.htm>

Arrazakeria, Xenofobia, Antisemitismoa eta Intolerantziaren aurkako Gazteriaren Europako Kanpainaren Espainiako Batzordeak egindako gida da eta gai horietaz arduratzen diren pertsonen, hezitzaileei, ONGei eta oro har elkarte-mugimenduari beren lana egiteko tresna baliagarri bat emateko helburua du.

Secretariado General Gitano Elkarte

URL: <http://www.asgg>

Bibliografia, ikus-entzunezko material eta prentsako berri laburrei buruzko datu-baseak.

United for Intercultural Action European Network against nationalism, racism, fascism and in support of migrants and refugees

Ingelesa

URL: <http://www.united.non-profit.nl/>

Arrazakeria eta diskriminazioaren aurkako borrokaren inguruko gaur egungo gaiak aztertzen dituzten informazio-liburuxka interesgarriak.

Errefuxiatuentzako Baliabideen Gida

URL: http://www.eurosur.org/IEPALA/guia_ref

Espainian errefuxiatuentzat lan egiten duten erakunde garrantzitsuenak identifikatu eta horietan eta beren zerbitzuetan jasotako informazioa zorrotz prozesatu ondoren osatutako gida da. Espainian errefuxiatu-egoera legez onartzeko aukera ematen duten tresna juridikoen bilduma eta errefuxiatuen eskubideen babesa bermatzen duten neurrien aplikazioa hartzen du bere barruan.

Revista Internacional de Ciencias Sociales

URL: <http://www.unesco.org/issj>

UNESCOk 1949. urtean sortu eta hiru hilean behin argitaratzen da aldizkari hau sei hizkuntzatan: Ingelesa, frantsesa, gaztelania, arabiera, txinera eta errusiera. Balio handiko datu-baseak ditu.

Manifiesto 2000

URL: <http://www.unesco.org/cpp/sp/index.html>

Nazio Batuen Batzar Nagusiak 2000. urtea Bakerako Kulturaren Nazioarteko Urte izendatu zuen eta UNESCOk horren inguruko jarduerak koordinatzen ditu mundu osoan. Bakearen Nobel Saridunek proposatu dute Bakearen eta indarkeria-ezaren kulturarako Manifiesto 2000 delakoa egitea, gizakiek dagokien erantzukizuna beren gain har dezaten: ez da deialdi bat, ez da goi mailako erakundeei helarazitako eskaera bat. Gizaki bakoitzak bake-kultura sustatzen duten balioak, jarrerak eta jokabideak benetan gauzatzeko duen erantzukizunari dagokio. Eraikuntza-lanetan.

Balioetan Hezteko materialak

Katalana eta gaztelania

URL: <http://www.xtec.es/recursos/valors/valors.htm>

Kataluniako Hezkuntzarako Informatika Programako zerbitzariaren orria da. Bere Datu Base bibliografikoak honako gaiak hartzen ditu: Kontsumoa, Giza Eskubideak, Garapenerako Hezkuntza, Bakerako Hezkuntza, Moralaren Hezkuntza, Bide Hezkuntza, bi sexuentzako aukera-berdintasuna, Kulturartekotasuna, Ingurumena, Gogoeta etikoa,

Osasuna, Sexualitatea eta Tutoretza. SENDERik (Herri Kulturarako Zerbitzuen Fundazioak) prestatu du.

Arrazakeria, xenofobia eta antisemitismoari buruzko eta Arrazakeriaren aurkako Europako Urteari buruzko ebazpena (1997) – B4-0045/97

URL: <http://www.europarl.es/correo/postales/racismo.html>

AFS-Kultura artekoa – Hezkuntza Orokorrerako Programa

URL: <http://www.afs-intercultura.org/index.html>

Moldaketa erraz batzuk eginda erabil daitezkeen material didaktikoak, gai hauek lantzeko: Giza Eskubideetan Hezteia, Kulturarteko Hezkuntza, Boluntarioentzako Hezkuntza eta Kontzientzia orokorra.

Averroes, Andaluziako Hezkuntzarako Sare Telematikoa

URL: <http://averroes.cec.junta-andalucia.es/www/inmigrantes/enlaces.html>

Kulturartekotasun eta Hezkuntzari buruzko esteken bilduma interesgarria; informazioa erabili daitezkeen hezkuntza-mailak eta horiei buruzko baliabideak azaltzen dira.

Zeharkako Gaierako Programa – Hezkuntza eta Kultura Kontseilaritza – Madrilgo Erkidegoa

URL: <http://platea.pntic.mec.es/cam/srp/transversales/Transversales.html>

Funtsean, irakasleen prestakuntzarako ikastaro-eskaintzak dira.

Garapenerako hezkuntza, gatazkak eta era horretako beste gai batzuetan zuzenean lan egiteko eta jarduera zehatzak antolatzeako materialak.

Teknika eta estrategia didaktikoak

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak HEGOA: Bilbao, 1997. 172, 174, 176 eta 178. or.

Tekniken Koadernoak

"Eta zuk... zer diozu? Proiektua, ACSUR-Las Segovias, garapenerako hezkuntza-arloa.- Madril, 1995

Nola prestatu gidoi didaktikoak?

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak. HEGOA: Bilbo, 1997. 154. or.

Irudi batekin egin ditzakegun lanen zerrenda

Pedro Saez. Gatazken Gakoak. Garapenerako hezkuntza-gida didaktikoak. CIP: Madril, 1997.76-77 or.

Argazki-erakusketak

Nola prestatu "Mundu bakar bateko astea"

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1977. 11-13 or.

"Munduaren egoera" lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 14-17 or.

Gazteen eskubideen enkantea lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 20-26 or.

Mina-joko polemikoa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril 1997 31-36 or.

Haize-arrosa

Jarduerak

- [Albatros. Kultura desberdin batekin topo egitea. Kultura-aurreiritziei buruzko jarduera](#)
- [AVE trenan. Indarkeriarik gabeko ekintza-metodoak pentsatzeko jarduera. Roleplaying](#)
- [Kulturarteko aniztasunerako jarduera. Kulturartekotasuna](#)
- [Jarduera. Marginazio-estereotipoak.](#)
- [Ikus-entzunezko Baliabidea: "La clase dividida" bideoaren erreferentzia. Ikuspegi sozio-afektiboa.](#)

Giza eskubideen aldarrikapen unibertsala

Hitzaurrea

Kontuan izanik munduko askatasuna, justizia eta bakea giza familiako kide guztien berezko duintasunean eta eskubide berdin eta ukaezinetan oinarritzen direla;

Kontuan izanik giza eskubideak ez ezagutzearen eta gutxiestearen ondorioz, giza kontzientziari irain egiten dioten basakeriak gertatu izan direla; eta gizon-emakumeek, beldur eta gabezia orotik aske, hitz egiteko askatasuna eta sinismen-askatasuna izango dituzten munduaren etorrera aldarrikatu dela gizakiaren helburu nagusi;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela giza eskubideak zuzenbidezko erregimen batek babestea, gizakia-tirania eta zapalkuntzaren aurkako azken irtenbidea den matxinadara jo beharrean aurkitu ez dadin;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela, baita ere, herrialdeen artean harreman lagunkoiak bultzatzea;

Kontuan izanik Nazio Batuetako kide diren herriek gizakiaren oinarritzko eskubideetan, gizakiaren duintasun eta balioan eta gizonen eta emakumeen eskubideen arteko berdintasunean duten fedea tinko azaldu dutela Agirian; eta, askatasunaren ikuspegi zabalago baten barruan, gizarte aurrerakuntza sustatzeko eta bizitza-maila jasotzeko erabakita daudela adierazi dutela;

Kontuan izanik Estatu Kideek, Nazio Batuen Erakundearekin elkarlanean, gizakiaren oinarritzko eskubide eta askatasunen begirune orokorra eta eraginkorra ziurtatzeko hitza eman dutela;

Kontuan izanik emandako hitz hori osotasunean betetzeko garrantzi handikoa dela eskubide eta askatasun horiek berdin ulertzea;

BATZAR NAGUSIAK

GIZA ESKUBIDEEN ALDARRIKAPEN

UNIBERTSAL HAU EGITEN DU

Herri eta nazio guztiek izan beharreko jomuga legez, bai norbanakoek eta bai erakundeek. Aldarrikapen honetan etengabe oinarrituta, alde batetik, eskubide eta askatasun hauen begirunea bultzatzen irakaskuntzaren eta hezkuntzaren bidez eta, bestetik, nazio mailan eta nazioarte mailan arian-arian neurriak hartuz, era eraginkorrean eta orokorrean ezar daitezkeen ziurtatzeko, bai elkarkide diren estatuetakoa herrien artean eta baita horien eskumenpean dauden lurraldeetan ere.

1. atala

Gizon-emakume guztiak aske jaiozen dira, duintasun eta eskubide berberak dituztela; eta ezaguera eta kontzientzia dutenez gero, elkarren artean senide legez jokatu beharra dute.

2. atala

Gizaki orori dagozkio Aldarrikapen honetan adierazitako eskubide eta askatasunak, eta ez da inor bereziko arraza, larru-kolorea, sexua, hizkuntza, erlijioa, politikako edo bestelako iritzia, sorterrria edo gizarteko jatorria, ekonomi maila, jaiotza edo beste inolako gorabeheragatik.

Ez zaio begiratuko gainera, pertsona zein herrialde edo lurraldetakoa den; ezta hango politikari, legeei edo nazioarteko egoerari, nahiz eta herri hori burujabea izan, besteren zainpeko lurraldea, autonomiarik gabea edo nola-halako burujabetasun-mugak dituen.

3. atala

Norbanako guztiek dute bizitzeko, aske izateko eta segurtasunerako eskubidea.

4. atala

Inor ez da izango besteren esklabu edo uztarpeko; debekatuta dago esklabutza eta esklabuen salerosketa oro.

5. atala

Ezin daiteke inor torturatu, ezta inori zigor edo tratu txar, anker eta lotsarazlerik eman ere.

6. atala

Edozein gizon-emakumek du, nonahi, lege-nortasundun dela aitortu diezaizoten eskubidea.

7. atala

Gizon-emakume guztiak berdinak dira legearen aurrean eta denek dute, bereizkeriarik gabe, legezko babes izateko eskubidea. Denek dute Aldarrikapen hau hausten duen edozein bereizkeriaren aurka eta bereizkeria horren eragilearen aurka babes berbera izateko eskubidea.

8. atala

Pertsona orok du Konstituzioak edo legeek gizon-emakumeei aitortzen dizkieten oinarritzko eskubideak hausten dituzten ekintzetatik babesteko, norbere herrialdeko

auzitegi aginpidedunetan errekurtso eraginkorra jartzeko eskubidea.

9. atala

Inor ezingo da arrazoirik gabe atxilotu, preso hartu edo erbesteratu.

10. atala

Pertsona orok eskubidea du, berdintasun osoan, auzitegi burujabe eta alderdikierarik gabean jendaurrean hitz egin eta zuzentasunez entzun diezaioten, nahiz bere eskubide eta betebeharrak erabakitzeke, nahiz bere aurkako salaketa penalak aztertzeke.

11. atala

1. Delituagatik salatutakoak eskubidea du errugabetzat jo dezaten, errudun dela legez eta jendaurreko epaiketan frogatzen ez den bitartean. Epaiketan bere burua zaintzeko berme guztiak ziurtatuko zaizkio.

2. Egintzak edo behar-uzteak izandakoan, herrialdeko edo nazioarteko legeriaren arabera delitu ez baziren, ezingo da inor kondenatu. Delitua egitean ezargarri den zigorra baino larriagorik ere ezingo zaio jarri.

12. atala

Ez dago arrazoirik gabe beste inoren bizitza pribatuan, familian, etxean edo postan eskusartzerik, ezta inoren ohore edo izen onari eraso egiterik ere. Nornahik du eskusartze edo eraso horien aurka legezko babesa izateko eskubidea.

13. atala

1. Pertsona orok du joan eta etorri aske ibiltzeko eskubidea eta Estatu baten lurraldean bizilekua aukeratzekoa.

2. Pertsona orok du edozein herrialdetatik alde egiteko eskubidea, baita norberetik ere, eta norbere herrialdera itzultzekoa.

14. atala

1. Jazarpenik jasanez gero, pertsona orok du edozein herrialdetan babesa bilatu eta izateko eskubidea.

2. Eskubide horretara ezin izango da jo delitu arruntek sortutako auzibideko egintza baten aurka, ezta Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurkako egintzak direla ere.

15. atala

1. Pertsona orok du herritartasuna izateko eskubidea.

2. Inori ezingo zaio arrazoirik gabe herritartasuna kendu, ezta herritartasuna aldatzeko eskubidea ukatu ere.

16. atala

1. Gizonek eta emakumeek, ezkontadinetik aurrera, ezkontzeko eta familia aratzeko eskubidea dute, arraza, herritartasun edo erlijioagatiko inolako mugarik gabe; eta, ezkontzari dagokionez, eskubide berberak dituzte bai ezkontuta jarraituz gero eta bai ezkontza-lotura ezabatuz gero ere.

2. Ezkongaien baimen aske eta osoz ez bada, ez dago ezkontzerik.

3. Familia da gizartearen oinarri jatorra eta berezkoa, eta Estatuaren eta

gizartearen babesa izateko eskubidea du.

17. atala

1. Pertsona orok du jabe izateko eskubidea, bakarka nahiz taldean.
2. Arrazoirik gabe, ez zaio inori bere jabegoa kenduko.

18. atala

Pertsona orok pentsamendu-kontzientzi eta erlijio-askatasunerako eskubidea du; eskubide horren barne da erlijio edo sinesmena aldatzeko askatasuna eta baita norbere erlijioa edo sinesmena bakarka nahiz taldean, jendaurrean edo pribatuan irakaskuntzaz, ihardueraz, kultuz eta aginduak gordez azaltzeko askatasuna ere.

19. atala

Gizabanako guztiek dute eritzi-eta adierazpen-askatasuna. Eskubide horrek barne hartzen du erlijioa eta sinismena aldatzeko askatasuna eta bakoitzaren eritziengatik inork ez gogaitzeko eskubidea, ikerketak egitekoa eta informazioa eta eritziak mugarik gabe eta nolanahiko adierazpidez jaso eta zabaltzekoa.

20. atala

1. Nornahik du bakean biltzeko eta elkartzeko eskubidea.
2. Inor ezingo da behartu elkarte bateko kide izatera.

21. atala

1. Pertsona orok du bere herrialdeko gobernuan parte hartzeko eskubidea, zuzenean nahiz libre aukeratutako ordezkarien bitartez.
2. Pertsona orok du berdintasunez norbere herrialdeko funtzio publikoan sartzeko eskubidea.
3. Herriaren borondatea da botere publikoaren agintearen oinarria; borondate hori aldian-aldian egingo diren benetako hauteskundeetan adieraziko da. Hauteskundeok bozketa orokor eta berdinez eta isilpeko boto bidez egingo dira, edo boto askatasuna bermatzen duen beste bide batez.

22. atala

Pertsona orok du, gizarteko kide denez gero, gizarte-segurantzia izateko eskubidea eta, herrialdearen ahaleginaz eta nazioarteko laguntzaz, Estatu bakoitzaren antolaketa eta baliabideak kontuan izanik, norbanakoaren duintasunerako eta nortasuna garatzeko ezinbestekoak diren ekonomi, gizarte eta kultura mailako eskubideak asetuta izatekoa.

23. atala

1. Pertsona orok du lan egiteko eskubidea, lana aukeratzekoa, lanbaldintza bidezkoak eta egokiak izatekoa, eta langabeziaren aurkako laguntza jasotzekoa.
2. Pertsona orok du, bereizkeriarik gabe, lan beragatik lansari berbera jasotzeko eskubidea.
3. Lanean ari denak bidezko lan-saria eta aski zaiona jasotzeko eskubidea du, bai bera eta bai bere familia, giza duintasunari dagokion bezala bizitzeko bestekoa. Horretarako aski ez bada lansaria, gizarteko laguntzaren bidez osatuko da.
4. Pertsona orok du, norbere interesen alde egiteko, sindikatuak eratu eta sindikatuko kide izateko eskubidea.

24. atala

Pertsona orori dagozkio atsedenerako eskubidea, aisiarakoa, lanaldiaren iraupen mugatua izatekoa eta aldian-aldian ordaindutako oporrak izatekoa.

25. atala

1. Pertsona orok du bizimodu egokia izateko eskubidea, bai berari eta bai bere familiari osasuna eta ongi izatea bermatuko diena, eta batez ere janaria, jantziak, bizitokia, medikusorospena eta gizarte-zerbitzuak; eta baita lanik eza, gaixotasuna, elbarritasuna, alarguntasuna, zahartzaroa edo bizibidea nahi gabe galtzeko beste kasuren bat gertatzen denerako aseguruia izateko eskubidea ere.

2. Amek eta haurrek laguntza bereziak jasotzeko eskubidea dute. Haur guztiek, senar-emazteengandik nahiz ezkontzatik kanpo jaiotakoek, gizartearen babes berbera izateko eskubidea dute.

26. atala

Pertsona orok du hezkuntza-eskubidea. Hezkuntza dohainekoa izango da oinarritzko ikasketei dagokienez behintzat. Oinarritzko ikasketak egitea derrigorrezkoa izango da; heziketa teknikoa eta lanbiderakoa, orokorra; eta denek izango dute goimailako ikasketak egiteko aukera bera, norberaren merezimenduen arabera.

2. Hezkuntzaren helburua giza norfasuna guztiz garatzea izango da eta giza eskubideen eta oinarritzko askatasunen errespetua indartzea; herrialde, arraza eta erlijio guztien arteko elkar-ulertze, jasankortasun eta adiskidetasunaren alde egingo du; eta Nazio Batuen iharduna bultzatuko du, bakeak iraun dezan.

3. Gurasoek lehentasunezko eskubidea izango dute seme-alabei emango zaien hezkuntza mota aukeratzeko.

27. atala

1. Pertsona orok du eskubidea elkarteko kultur ekitaldietan aske parte hartzeko, artelanez gozatzeko, eta zientzi aurrerakuntzan eta horri darizkion irabazietan parte hartzeko.

2. Zientzia, literatura edo arte mailan egindako lanen egille diren pertsona guztiek dute horregatik eskubidea dagozkien interesak eta materialak babes dakizkien eskubidea.

28. atala

Pertsona guztiei dagokien eskubidea da, Aldarrikapen honetan azaldutako eskubide eta askatasunak era eraginkorrean garatuko dituen gizarte mailako eta nazioarteko ordena ezar dadin.

29. atala

1. Pertsona orok komunitatearekiko betebeharrak ere baditu, komunitatea baita bere norfasuna guztiz eta era askean garatzeko toki bakarra.

2. Pertsona orok, gainontzeko herritarren eskubide eta askatasunen begirunea ziurtatzeko eta gizarte demokratiko bateko moral, ordena publiko eta ongizate orokorreko bidezko eskakizunak betetzeko lege ezar daitezzen mugak baino ez ditu izango dagozkion eskubide eta askatasunez baliatzeko orduan.

3. Eskubide eta askatasun hauetaz ezingo da inor baliatu Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurka.

30. atala

Aldarrikapen honetan jasotako ezertan ezingo da ulertu Estatuari edo talde edo norbanakoren bati Aldarrikapen honetan bertan adierazitako edozein eskubide eta askatasun deuseztatzeko ekintzak edo ihardunak burutzeko eskubidea ematen zaionik.

UMEAREN ESKUBIDEEI BURUZKO KONBENTZIOA

Nazio Batuen Batzar Orokorrak 1989ko azaroaren 20an onartua. Xedapen nagusien laburpena (Unicef Espainia).

1. Artikulua: Umearen definizioa

Ume bezala definitzen da gizaki oro bere jaiotzatik hasi eta 18 urte bete arte, adin hori baino lehenago adin-nagusitasuna lortzen ez badu behintzat.

2. Artikulua: Diskriminaziorik ez

Eskubide guztiak ume guztiei aplikatu behar zaizkie, inolako salbuespenik gabe, eta Estatuaren obligazioa da umea era guztietako diskriminazioetatik babesteko beharrezko neurriak hartzea.

3. Artikulua: Umearen interesak lehentasuna dauka

Umeari buruzko neurri guztien oinarrian, haurren interesak lehentasuna duela hartu behar da kontuan. Estatuari dagokio babes eta zaintza egokia ziurtatzea, gurasoek edota beste pertsona arduradunek horretarako gaitasunik ez dutenean.

4. Artikulua: Eskubideen aplikazioa

Estatuaren obligazioa da Konbentzio honetan onartutako eskubide guztiak eraginkorrak izan daitezen beharrezko neurriak hartzea.

5. Artikulua: Gurasoen gidaritza eta orientazioa

Estatuaren obligazioa da gurasoek eta baita familiartekoek ere umeari bere ahalmen eta gaitasunen eboluzioarekin batera doan orientazio emateko dituzten erantzukizuna eta eskubideak errespetatzea.

6. Artikulua: Bizi-iraupena eta garapena

Ume orok du bizitzeko eskubide inprimitiboa eta Estatuaren obligazioa da umearen bizi-iraupena eta garapena garrantzitzea.

7. Artikulua: Izena eta nazionalitatea

Ume orok dauka jaiotzatik beretik izena edukitzeko eta baita nazionalitate bat lortzeko eskubidea ere.

8. Artikulua: Identitatea gordetzea

Estatuak behartua dago umearen identitatea babestera eta, behar izanez gero, berrezartzera, baldin eta umeari identitate horren zati bat edo bere osagai guztiak (izena, nazionalitatea eta famili mailako loturak) kendu izan balitzazkio.

9. Artikulua: Gurasoen banantzea

Umearen eskubidea da bere gurasoekin bizitzea, banantzea umearen beraren interes gorenerako beharrezkoa gertatzen den kasuetan izan ezik. Umearen eskubidea da

guraso biek zuzeneko harremana edukitzea, horietako batengandik edo baita biengandik ere banandua edo apartatua egonez gero. Estatuari dagokio alderdi honen erantzule izatea, banantzea berorren ekintza batek eragina gertatzen den kasuan.

10. Artikulua: Familia berriro elkartzea

Umeen eta baita berorien gurasoen eskubidea da atzerriko edozein herritatik irtetea eta bakoitzaren herrialdean sartzea, beti ere familia berriro elkartzeko edota gurasoen eta seme-alaben arteko harremana mantentzeko.

11. Artikulua: Erretentzio eta traslado ez-zilegiak

Estatuaren obligazioa da traslado ez-zilegien kontra eta umeak atzerrian zilegi ez den moduan erretentitzearen kontra borrokatzeko beharrezko neurriak hartzea, bai hori egiten duena gurasoetako bat denean, edo baita hirugarren pertsona batek egiten duenean ere.

12. Artikulua: Umearen iritzia

Umeak bere iritzia adierazteko eskubidea dauka, eta baita iritzi hori kontuan hartua izateko eskubidea ere, haurrari dagozkion arazo guztietan.

13. Artikulua: Adierazpen-askatasuna

Ume orok du era guztietako ideiak eta informazioak bilatu, jaso eta hedatzeko eskubidea, beti ere hori egiten duenean beste batzuen eskubidearen kalterako ez baldin bada.

14. Artikulua: Pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasuna

Umeak pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasunerako eskubide osoa dauka, bere gurasoen gidaritzapean eta legeak ezarritako agindu eta mugen barruan noski.

15. Artikulua: Elkartzeko askatasuna

Ume orok du elkartzeko askatasunaren eskubidea, eta baita bilerak egiteko eskubidea, beti ere hori beste inoren eskubideen kontra ez baldin badoa.

16. Artikulua: Bizitza pribatuaren babesa

Edozein umek dauka bere bizitza pribatuan, bere familian, bere helbidean eta bere korrespondentzian beste inork muturrik ez sartzeko eskubidea eta baita bere ohorean erasotua ez izateko eskubidea ere.

17. Artikulua: Informazio egokia jasotzeko eskubidea

Komunikabide sozialek zeregin oso garrantzitsua betetzen dute umei zuzendua dagoen informazioa, helburu bezala haurren ongizate morala sustatzea duen informazioa, hedatzeko orduan. Herrien elkar-ezagutza eta elkar-ulermena, umearen kultura errespetatuz. Estatuaren obligazioa da puntu honen inguruan neurri sustatzaileak hartzea, eta umea, bere ongizaterako kaltegarria gerta daitekeen informazio eta material orotatik babestea.

18. Artikulua: Gurasoen erantzukizuna

Guraso bien erantzukizunik behinena umeen hazkuntza da eta Estatua beren eginkizun horretan beharrezkoa duten asistentzia ematera behartua dago.

19. Artikulua: Tratu txarren aurkako babesa

Estatuaren obligazioa da gurasoek edo haurren zaintzaz arduratzen den beste edozein pertsonak emandako tratu txarretatik umeak babestea eta horri buruzko neurriak, prebentzio-mailakoak nahiz tratamendukoak ezartzea.

20. Artikulua: Beren famili girotik aldenduak dauden umeen babes

Estatuaren obligazioa da beren famili girotik aldenduak dauden umeei babes berezia eskaintzea, atentzio familiarra ordeztuko duten zaintzen mesedea jasoko dutela ziurtatuz edota etxe edo egoitza egoki baten ezarriak izango direla ziurtatuz, beti ere umearen jatorri kulturala kontuan hartuz.

21. Artikulua: Adopzioa

Adopzioa edo umeordetza ezagutu, onartu eta/edo baimentzen duten Estatuetan, beti ere umearen interes gorenak edukiko du lehentasunezko kontsiderazioa, adopzioa onargarria dela ziurtatzeko beharrezko garantia guztiak bertan biltzen direla segurtatuz, hala nola baita agintari eskudunen baimena ere.

22. Artikulua: Ume errefuxiatuak

Babes berezia eskainiko zaie errefuxiatutzat jotzen diren umeei edota errefuxiatuaren estatutua eskatzen dutenei, eta Estatuaren obligazioa da erakunde eskudunekin lankidetzan aritzea, aipatu babes eta asistentzia hori garantizatzeko.

23. Artikulua: Ume ezinduak

Mentalki edo fisikoki ezinduak diren umeek, beren autoaskitza eta erabateko gizarte-integrazio aktiboa lortzera bideratuak dauden zaintzak, hezkuntza eta trebakuntza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

24. Artikulua: Osasuna eta zerbitzu medikoak

Umeek ahalik eta osasun-mailarik altuena gozatzeko eskubidea dute, zerbitzu medikoetara eta errehabilitazioko zerbitzuetara irispidea edukitzeko eskubideaz gain, arreta berezia jarritz osasunaren lehen mailako atentzioarekin, zaintza prebentiboekin eta haur-hilkortasunaren beherakadarekin zerikusia dutenengan. Estatuaren obligazioa da umearen osasunarentzat kaltegarriak izan daitezkeen usadio eta ohitura tradizionalak desagertzera bideratuak dauden neurri egokiak hartzea.

25. Artikulua: Internamenduaren aldizkako ebaluazioa

Osasun fisiko edo mentalaren atentzio, babes edo tratamendurako agintari eskudunen aginduz internatua izan den umeak bere internamendu hori eragin zuten baldintza eta xehetasun guztien aldizkako berrikuspen eta ebaluazioa egiteko eskubidea dauka.

26. Artikulua: Gizarte-segurantz

Ume orok dauka gizarte-segurantzaren mesedea jasotzeko eskubidea.

27. Artikulua: Bizi-maila

Ume orok dauka bere garapenerako egokia den bizi-maila bat jasotzeko eskubidea eta gurasoen erantzukizun behinenetako bat da hori haurrari eskuratzea. Estatuaren obligazioa da erantzukizun hori asumitua izan dadin neurri egokiak hartzea, eta egiaz asumitua izan dadila egikaritzea, baita janarizko pentsioa ordainduz ere hori beharrezkoa gertatuko balitz.

28. Artikulua: Hezkuntza

Ume orok du hezkuntzarako eskubidea eta Estatuaren obligazioa da gutxienez ere lehen mailako hezkuntza doakoa eta derrigorrezkoa ziurtatzea. Eskolako diziplina aplikatu arren ere umearen duintasuna errespetatu egin beharko da, gizakia den heinean.

29. Artikulua: Hezkuntzaren helburuak

Estatuak onartu behar du hezkuntza umearen nortasuna eta gaitasunak garatzera bideratu behar dela, haurra bizitza heldu aktiborako prestatu ahal izateko, oinarritzko

giza eskubideenganako errespetua sustatuz umearengan, eta norberaren balio kultural eta nazional propioenganako nahiz bereaz bestelako zibilizazioenganako errespetua garatuz.

30. Artikulua: Gutxiengoetako edo populazio indigenoetako umeak

Gutxiengo jakin bateko umeek nahiz populazio indigenoetako umeek beren bizitza kultural propioa edukitzeko, beren erlijio berezia praktikatzeko eta beren hizkuntza propioa erabiltzeko eskubidea dute.

31. Artikulua: Aisia, jolasa eta kultur jarduerak

Umeak aisiarako eta jolaserako eskubidea dauka, eta baita jarduera artistiko eta kulturaletan parte hartzeko ere.

32. Artikulua: Adin txikikoen lana

Estatuaren obligazioa da umea bere osasun, hezkuntza edo garapenarentzat kaltegarria gerta daitekeen edozein lan egikaritzetik babestu edo begiratzea; baita enplegu batean onartua izateko gutxieneko adinak ezarri eta berorren baldintzak arautzea ere.

33. Artikulua: Estupefazianteen erabilera eta trafikoa

Umearen eskubidea da estupefazianteen eta substantzia psikotropikoen erabileratik babestua izatea, eta substantzia horien produkzioan edo banaketan nahasiak egon daitezen eragozteak.

34. Artikulua: Esplotazio sexuala

Umeak esplotazio eta abusu sexualetatik babestua izateko eskubidea du, eta eskubide horren barruan sartzen dira prostituzioan edota usadio edo praktika pornografikoetan erabiliak izatea.

35. Artikulua: Umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa

Estatuaren obligazioa da umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa galarazteko eta prebenitzeko beharrezko neurri guztiak hartzea.

36. Artikulua: Bestelako esplotazio-forma batzuk

Umearen eskubidea da 32, 33, 34 eta 35. artikuluetan kontuan hartuak izan ez diren bestelako esplotazio-forma guztien kontrako babesak jasotzea.

37. Artikulua: Tortura eta askatasun-gabetzea

Ezein ume ez da torturatua izango, ezta tratatu krudel, anker edo bihotz-gabekorik jasango, heriotza-zigorrik, betirako presoaldirik edota atxilotze nahiz gartzeleratze legez kontrako edo arbitrarioz ezarriko ere. Askatasun-gabetua izan den ume oro gizatasunez tratatua izango da, helduengandik aparte mantendua egongo da, bere familiarekin harremanak edukitzeko eskubidea gordeko du eta asistentzia juridikoa eta bestelako laguntza egokiak berehala eskuratuko zaizkio.

38. Artikulua: Gatazka armatuak

15 urte bete aurretik umeak ezingo du zuzenean inolako liskarretan parte hartu ezta indar armatuek erreklutatua izan ere. Gatazka armatuen eragin eta erasanpean dauden ume guztiek babes eta zaintza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

39. Artikulua: Errekuperazio soziala eta bergizarteratzea

Estatuaren obligazioa da torturaren, gatazka armatuen, abandonuaren, tratatu txarren edota esplotazioaren biktimak diren umeek tratamendu berezia jaso dezaten neurri egokiak hartzea, haur horien errekuperazio soziala eta bergizarteratzea ziurtatzeko.

40. Artikulua: Adin txikikoen justizia administratzea

Akusatua den edozein umek, edota legeak hautsi edo urratzeagatik errudun deklaratu den edozein umek bere oinarrizko eskubideak errespetatuak izan daitezen eskubidea dauka, eta batez ere ekitatezko prozedura baten garantia guztiak aprobetxatzeko eskubidea, eta baita bere defentsa prestatu eta aurkeztu ahal izateko asistentzia juridikoa edota bestelako laguntza egokiak edukitzeko eskubidea ere. Posible denean, prozedura judizialetara ez jotzeko eta instituzio berezietan ez internatzeko ahaleginak egingo dira.

41. Artikulua: Indarrean dauden arauen errespetua

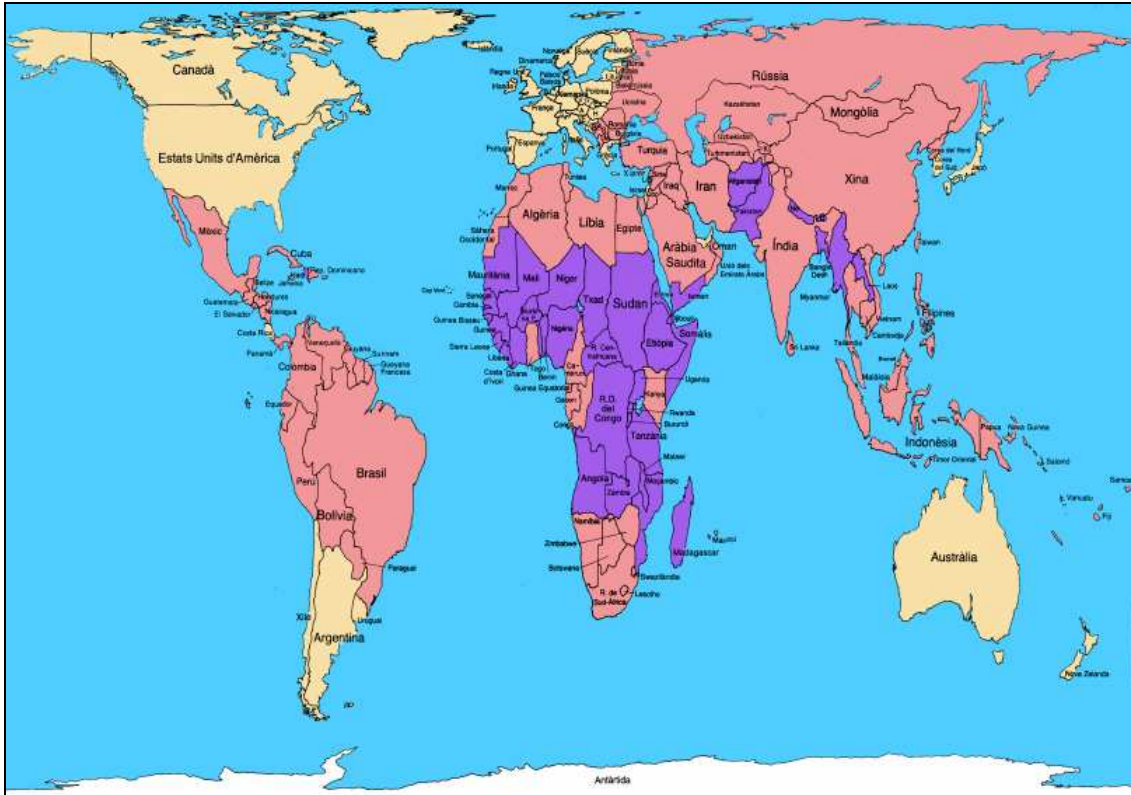
Nazioko lege batek edota Estatu horretan indarrean dagoen bestelako nazioarteko xedapen batek ezarritako arau bat Konbentzio honetako xedapen analogoa baino umearentzat faboragarriagoa gertatzen den kasuan, alpatu xedapen edo arau faboragarriago hori aplikatuko da.

Haurren Eskubideen gaineko Deklarazio Unibertsala

Laburbilduta eta modu errazean

1. Berdintasunerako eskubidea, arraza, erlijioa edo nazionalitatea edozein dela ere.
2. Babes berezi baterako eskubidea, osasuntsu eta libre hazi daitezen fisikoki, mentalki eta sozialki.
3. Izena eta nazionalitatea edukitzeko eskubidea
4. Elikadura, etxebizitza eta medikuen zaintza egokia izateko eskubidea.
5. Fisikoki edo mentalki ezinduak diren haurrek eskubide izan behar dute hezkuntzarako, eta laguntza bereziak eman behar zaizkie.
6. Ulertuak eta maitatuak izateko eskubidea gizartearen eta familiaren aldetik.
7. Hezkuntza doan jasotzeko eskubidea. Dibertitzeko eta jolasteko eskubidea.
8. Arreta eta laguntza eskubidea arrisku kasuetan.
9. Lan-esplotaziotik abestu behar dira haurrak eta ezin dira abandonatu.
10. Solidaritatea, adiskidetasuna eta justizia sustatzen dituen hezkuntza jasotzeko eskubidea dute haurrek.

8. Peters-en Mapa

A ze mapamundi arraroa, ezta? Esan liteke irudia dokumentuan sartzean “desitxuratu” egin dela. Bada ez, mapa ondo dago; izan ere, munduaren itxura ondoen erakusten digun plano da. Orduan, zergatik ikusi ohi dugu zapalago? Normalean Mercator-en Mapa erabiltzen delako.

Mercator-en proiektzioa

Mercator-en mapa 1569. urtean sortu zen; garai hartan marinelek belaz lagundurik zeharkatzen zituzten ozeanoak, egurrezko itsasontzietan, izarrak gidari zituztela. Proiektzio horren arrakasta honela azal daiteke: bertan egindako edozein lerro zuzenek egiazko ibilbidea erakusten du, eta mapan markatutako angeluari itsasorratzaren bidez jarraituz, ondo nabiga daiteke. Herrialdeen itxura egiazkoa da, baina horien azalera berezkoa baino askoz handiagoa da latitude altuetan, Europan eta Iparramerikan, munduko aberastasun osoaren %80 kontzentratzen den herrialdeetan hain zuzen.

Peters-en proiektzioa

Mapa hau Arno Peters historialari eta kartografoak proposatu zuen Alemanian 1974an eta sekulako eztabaida piztu zuen. Peters-en proiektzioa proiektzio zilindrikoa eta konformea zen, Mercator-ena bezala. Baina, aurrekoak ez bezala, matematikoki zuzentzen du altitude altuen distorsioa. Peters-en proiektzioak munduaren **irudi eurozentrikoa** bazterten du. Eskalak gutxien desitxuratzen dituen proiektzioa da. Dauden proiektzio guztietatik bera egokitzen da ondoen munduaren benetako neurrietara.